

Muuriankkuri

Kesäkuu 2005

- △ Vahva maanpuolustustahto maakuntajoukkojen käyttöön.
  - ◁ Arvokkaat sotavoimien kiinteistöt suojellaan.
- Kainuun Prikaati yksi kolmesta valmiusyhtymästä.
Puolustusvoimat vaalii mainettaan.

Pääkirjoitus

Hyvä lukija

Koko puolustushallinnon henkilöstö, sotilaat ja siviilit, on viime aikoina seurannut suurella mielenkiinnolla turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon jatkokäsittelyä. Useimpia on asia kiinnostanut oman työpaikan jatkumisen kannalta, osalle henkilöstöstä on langennut mittavia suunnittelutehtäviä selonteon täytäntöönpanoon liittyen. Puolustusvoimien toiminnassa tapahtuvilla muutoksilla on huomattava merkitys myös muulle yhteiskunnalle, kuten kunnille, yrityksille ja yhteisöille. Nyt on kyseessä eräs puolustushallinnon viime aikojen suurimmista uudelleenjärjestelyistä, jonka vaikutukset alkavat tuntua viimeistään vuonna 2007.

Puolustusministeriö antoi ohjauksen selonteon toimeenpanosta maaliskuussa ja Pääesikunta asiaa koskevan suunnittelukäskyn huhtikuussa 2005. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tehtävänä on tukea puolustusvoimien suunnittelua teknisten selvitysten, kustannusarvioiden ja ympäristöselvitysten yms. osalta annetut aikataulut huomioiden. Lisäksi rakennuslaitoksen on arvioitava ja valmisteltava tehtyjen päätösten vaikutukset laitoksen ja asiakkaiden välisiin ylläpito- ja energiasopimuksiin sekä oman organisaation henkilöstömäärään. Suunnittelu etenee samoja periaatteita noudattaen kuin aikaisemminkin mm. Oulun ja Vaasan varuskuntia lakkautettaessa. Toivottavaa olisi niin puolustushallinnon henkilöstön kuin toimivien organisaatioidenkin kannalta, että selontekoon sisältyvät, mutta vielä julkaisemattomat puolustusvoimien toiminnan supistamista koskevat uudet päätökset annettaisiin tiedoksi mahdollisimman pian.

Selonteko sisältää myös julkishallinnon menoihin kohdistuvista paineista johtuvat huomattavat, koko puolustushallintoa koskevat säästötavoitteet. Eräänä säästökeinona nähdään toimitilojen käytön tehostaminen ja siitä syntyvät kiinteistömenojen säästöt. Säästäminen onnistuu vain, jos jatkossa onnistutaan rajoittamaan uudisrakentamista ja kääntämään toimitilojen volyymin kasvu pitkäaikaiseen alenemiseen.

Eräs koko valtionhallintoa koskeva tuottavuuden lisäämiseen tähtäävä kehityssuunta on organisaatioiden keskittyminen ydintoimintoihin ja verkottuminen markkinoihin erityisesti tukitoimintojen osalta. Puolustusministeriössä selvitetään parhaillaan,

miten puolustusvoimat voisi hyödyntää ulkopuolisia palveluntuottajia eritasoisten kumppanuussopimusten avulla tai perustaa omia palvelukeskuksia. Tässä työssä on eräänä esimerkkinä myös Puolustushallinnon rakennuslaitos, joka on toiminut nettobudjetoituna ”palvelukeskuksena” jo vuodesta 1994.

Pääesikunta on vuonna 2004 laatinut puolustusvoimille viestintästrategian, joka tehostaa jo ennestään arvostettua ja palkittua puolustusvoimien tiedotus- ja viestintätoimintaa. Samalla Pääesikunnan tiedotusosaston nimi vaihtui viestintäosastoksi. Puolustusvoimien hyvästä viestinnästä ja maineesta on ollut merkittävää apua myös Rakennuslaitoksen toiminnalle mm. henkilöstön rekrytoinnissa.

Museovirasto tekee arvokasta työtä maanpuolustuksen hyväksi tallentamalla puolustusvoimien rakentamisen kulttuuriperintöä tuleville sukupolville. Työsarkaa riittää vielä useiksi vuosiksi. Rakennuslaitokselle on ollut kunnia-asia saada olla mukana tässä työssä.

Kajaanin Hoikankankaalla sijaitseva Kainuun Prikaati on yksi maavoimien kolmesta valmiusyhtymästä. Varuskunnassa koulutetaan vuosittain lähes 4000 varusmiestä, ja se vaalii toiminnassaan menestyksekkäästi talvi- ja jatkosodan sotureiden kunniakkaita perinteitä. Jos on käynyt varuskunnassa ja katsellut ympärilleen, voi helposti yhtyä usein esitettyyn väitteeseen, että

Kajaanin varuskunta on Suomen kaunein varuskunta. Rakennuslaitoksen Kainuun alueen vastuulle kuuluu maantieteellisesti laaja alue aina Oulusta itärajalle ja Kuusamosta Haapajärvelle. Osoituksena hyvästä työn laadusta Kainuun alue on asiakastytyväisyyssmittauksissa aina sijoittunut kärkipäähän.

Hyviä lukuhetkiä ja aurinkoista kesää toivottaen

Pekka Salojärvi

Kuva: Risto Laine

Muuriankkuria on alun perin käytetty linnojen ja linnoitusten perustusten kivimuurien yhteenliittämiseen. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tunnuksessa ja tämän lehden nimessä muuriankkuri kuvaa laitoksen roolia puolustushallinnon kinteistötoimen hankinta- ja asiantuntijaorganisaationa, joka muuriankkurin tavoin liittää markkinoiden parhaat palvelut maanpuolustukseen myös rauhan aikana.

Sisältö

Kuva: SA-kuva / Sinikka Kinnari

4

Rakennuskanta on vanhaa ja peruskorjaustarve on suuri. Kasarmeja korjataan turvallisiksi asua ja nykypäivän vaatimukset täyttäväksi.

Kuva: SA-kuva

7

Kainuun Prikaati on noussut varusmiesmäärältään maan suurimmaksi joukko-osastoksi.

4

Puolustuskiinteistöihin joudutaan investoimaan usein kalustohankintojen yhteydessä, näistä esimerkkeinä helikopteri- ja panssarivaununhankinnat.

7

Kainuun Prikaati kuuluu puolustusvoimien ykkösketjuun.

12

Puolustusvoimissa suuri muutos- ja nykyaikaistamisprosessi. Maakuntajoukot osa rakennemuutosta.

16

Museoviraston Kasarmi-tietokantaan luetteloitu 450 sotilasaluetta ja lähes 9 000 yksittäistä rakennusta.

22

Puolustusvoimat siirtymässä palvelujen tuottajasta palvelujen tilaajaksi.

26

Puolustusvoimien hyvä maine syntyy hyvien tekojen ja suunnitelmallisen viestinnän avulla.

30

Uutisia

22

Puolustusvoimien tukipalvelut voidaan hankkia joko kumppaneilta tai omista palvelukeskuksista.

Kuva: SA-kuva

Muuriankkuri kesäkuu 2005 Puolustushallinnon rakennuslaitoksen sidosryhmälehti ■ **Julkaisija:** Puolustushallinnon rakennuslaitos, Unioninkatu 8, 00130 HELSINKI, puhelin (09) 181 21 111, faksi (09) 181 21 050, www.phrakl.fi, sähköposti: etunimi.sukunimi@phrakl.fi ■ **Päätoimittaja:** Pekka Salojärvi, puhelin (09) 181 21 002, 0400 769 244, pekka.salojarvi@phrakl.fi ■ **Toimitus:** Viestintätoimisto Princeps Oy, Kirsti Helin, puhelin 0400 447 382, kirsti.helin@princeps.fi ■ **Ulkoasu:** Kuvittelua Ky ■ **Painopaikka** Finepress Oy ■ **Kannen kuvat:** Risto Laine ja SA-kuva ■ **ISSN:** 1459-1480 ■ Muuriankkuri ilmestyy kaksi kertaa vuodessa, painos 4 000 kpl. Juttuvinkit, kehitysideat, tilaukset ja osoitteenmuutokset sivun 31 palautekortilla tai sähköpostitse kirsti.helin@princeps.fi.

Vuonna 2005 suurimpia puolustuskäyttöön liittyviä uusininvestointihankkeita ovat Haapajärven Asevarikon lataamo, Utin Jääkäriyrykmentin helikopterihalli, Karjalan Prikaatin panssarihalli ja ilmatorjunnan koulutushalli Vekaranjärvellä. Isoja peruskorjaushankkeita ovat mm. Porin Prikaatin muonituskeskus Säskylän Huovrinteellä, Niinisalon funkiskasarmi, Maasotakoulun koulutalo, ruokala ja sotilaskoti Lappeenrannassa, Reserviupseerikoulun Esikuntatilat Haminassa ja Kruununhaan Maneesi.

Rakennuttamistoimialan johtaja **Heikki Suoniemi** Puolustushallinnon rakennuslaitoksesta kertoo, että hankkeita on tällä hetkellä arvoltaan sama määrä rakennuttamisvaiheessa kuin viime vuonnakin (n. 77 M €). – Hankesuunnittelusta perusteella investointimäärä vuonna 2006 on yli 90 M € ja siinä ei ole vielä huomioitu selonteon 2004 mukaisia hankkeita. Selonteon mukaisten hankkeiden kanssa investointimäärä nousee edelleen.

Suoniemen mukaan hankkeita tullaan karsimaan, koska Senaatti-kiinteistöjen investointikehitys lienee kuitenkin alle 80 M €, ellei selonteon mukaisiin hankkeisiin saada lisärahoitusta. – Hankkeita on pakko jättää pois puolustusvoimien vuokratmaksukyvynkin takia karsia, ellei niihin saada lisärahoitusta. Hankesuunnittelua tultaneen priorisoimaan ja hankkeita siirretään myöhemmin toteutettavaksi. Ne hankesuunnitelmat, joiden toteutuksella on kiire, ovat etusijalla. Hankesuunnitelmien tekeminen varastoon tässä tilanteessa ei ole tarpeen, koska investointikehitys ovat täynnä. Lisäksi kiinteistöjen käyttäjien lähtötiedoissa tapahtuu yleensä muutoksia, jolloin laadittu hankesuunnitelma ei olisi enää sellaisenaan käyttökelpoinen.

Rakennuslaitos teki viime vuonna Senaatti-kiinteistöjen toimeksiannosta puolustuskäyttöön rakentamiseen liittyen lähes 600 erilaista rakennuttamis-, suunnittelu- ja urakkasopimusta. Hankesuunnitelmia valmistui lähes 30 kappaletta. Hyväksytyjen hankesuunnitelmien pohjalta laaditaan esivuokrasopimukset, jotka

ovat edellytyksenä Senaatti-kiinteistöjen tekemille investointipäätöksille.

Puolustuskäyttöön rakennuttajana toimii kiinteistöjen omistaja eli Senaatti-kiinteistöt. Hankkeiden projektinjohdosta sisältäen suunnittelun, toteutuksen ja takuuajan rakennuttamistehtävät vastaa Puolustushallinnon rakennuslaitos. Rakennuslaitos vastaa myös Pääesikunnan toimeksiannosta kohteiden hankesuunnittelusta. Puolustusvoimien tulosityksiköt puolestaan vastaavat hankkeiden tarveselvityksistä. Hankepäätökset ja sitä edeltävän priorisoinnin tekee Pääesikunnan Huolto-osasto ennen hankesuunnittelun aloitusta.

Helikopterien käyttöhalli harjakkorakenteen Utissa

Helikopterien käyttöhallin harjannostajais-tilaisuus järjestettiin Utin varuskunnassa tiistaina 10. toukokuuta. Käyttöhalliin sijoitetaan Helikopteripataljoonan lentotoiminnan johtotilat sekä hallinto, sosiaali- ja koulutustilat. Halli otetaan käyttöön marraskuussa 2005. Hallin bruttoala on 10 756 m² ja tilavuus 82 360 m³.

Helikopterien käyttöhalli tulee toimimaan NH90-helikopterien säilytys- ja huoltohallina. Puolustusministeriön vuonna 2002 tekemällä päätöksellä Utin Jääkäriyrykmentistä (UJR) luodaan puolustusvoimien helikopteritoiminnan rauhanajan päätukikohta. Linjauksen mukaisesti vuosina 2005–2008 hankittavat kaksikymmentä uutta NH90-kuljetushelikopteria sijoitetaan Uttiin. Helikoptereita käytetään

valmiusprikaatin, erikoisjoukkojen sekä merivoimien ja ilmavoimien tukemiseen. Lisäksi helikoptereilla tuetaan muita viranomaisia.

Rakennus koostuu yksikerroksisista säilytys- ja huolto-osista, osin kaksikerroksisesta varasto-osasta sekä edellisten väliin jäävästä kaksikerroksisesta toimisto-, sosiaalitila- ja koulutusosasta. Julkisivun materiaaleina ovat teräsaaltopelti sekä massiivinen sileä teräslevy, jotka kuvastavat rakennuksen teknistä luonnetta.

Hankkeessa noudatetaan kestävän kehityksen periaatteita siten, että tilasuunnittelussa on pyritty muuntojoustavuuteen ja helppoon laajennettavuuteen. Yksittäiset rakenteet on suunniteltu siten, että niitä voidaan jatkuvasti huoltaa ja uusia kohtuullisin kustannuksin ja siten välttää laajat peruskorjaukset. Myös teknisten järjestelmien suunnittelussa päämääränä on koko rakennuksen elinkaaren aikaisten kustannusten huomioon ottaminen. Hankkeesta on laadittu Senaatti-kiinteistöjen ekologisen rakennuttamisen mallin mukainen ympäristöselostus.

Hallin edustalle tuleva helikoptereiden seisonta- ja rullausalue toteutetaan tästä hankkeesta erillisenä IP Kiinteistö Oy:n investointihankkeena.

Kuva: Puolustushallinnon rakennuslaitos

Lataamo Haapajärven Asevarikolle

Haapajärven Asevarikon uuden lataamon peruskivi muurattiin 27.1.2005. Lataamon tuotannollisen toiminnan on määrä alkaa vuonna 2007. Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen uudessa lataamossa valmistetaan tykistön ja kranaatinheitinlaitosten kranaatteja sekä panssarimiinoja.

Rakentamishankkeena uusi lataamo on mittava: rakennuksen kokonaispituus tulee olemaan 400 metriä, suurin korkeus 17 metriä ja kokonaispinta-ala lähes 10 000 neliometriä

Hankkeen toteutustavaksi on tiukasta aikataulusta johtuen valittu maanrakennus- ja runkotöissä erillisurakat. Jäljellä oleviin rakennusteknisiin töihin valitaan projektin ja työmaan johtovelvoitteiden suhteen normaali pääurakka ja siihen alistetut talotekniset sivu-urakat. Lataamon betonirunkourakka valmistuu heinäkuussa 2005. Betonia on valettu viimeisen 6 kuukauden aikana n. 500 m³ jokaisella viikolla. Pääurakka alkaa elokuussa 2005 ja laiteasennukset alkavat keväällä 2006.

Vekaranjärvelle panssarihalli ja ilmatorjunnan halli

Karjalan Prikaatin panssarihallin ja ilmatorjunnan koulutushallin harjannostajaiset pidettiin 18. toukokuuta.

Uusi panssarihalli mahdollistaa Karjalan Prikaatille osoitetun panssarikaluston ylläpidon, huollon ja korjaamisen sekä joukoille käsketyt koulutuksen toteuttamisen asianmukaisissa tiloissa. Rakennus muodostuu yhteensä 15 koulutus- tai huoltokaistan halleista sekä koulutusluokista, toimisto- ja varastotiloista. Panssarihallin lämmitetty hyötyala on 4 800 m², bruttoala 6 600 m² ja tilavuus 43 000 m³. Rakennuksen runkorakenteet ja julkisivu ovat betonia. Hankkeen suunnittelu käynnistyi joulukuussa 2003. Rakentaminen alkoi maanrakennus- ja perustamisurakalla toukokuussa 2004. Aikataulun mukainen valmistumisaika on lokakuussa 2005.

Karjalan Prikaatin henkilökunta on antanut ratkaisevan panoksensa rakennuksen tilasuunnitteluun. Tilat on suunniteltu mahdollisimman toiminnallisiksi ja muuntojoustaviksi tulevaisuuden tarpeet huomioon ottaen, ja hankkeessa noudetaan Senaatti-kiinteistöjen vahvistamia kestävän kehityksen periaatteita. Järkevil-

lä rakennusosakokonaisuuksilla rakennuksen kunnossapitajaksot on pyritty saamaan mahdollisimman pitkiksi.

Uusi ilmatorjunnan halli tulee Karjalan Prikaatin Salpausselän Ilmatorjuntapatteriston käyttöön. Kaksikerroksinen, betonirunkoinen uudisrakennus sisältää sotilaiden koulutukseen tarvittavat koulutus-, luokka- ja pienryhmätilat ja varastot sekä henkilöstön työ- ja sosiaali-tilat.

Uudisrakennuksen bruttoala on 2 642 m² ja tilavuus 15.700 m³. Hankkeen suunnittelu alkoi maaliskuussa 2004, ja sen toteutus on sujunut aikataulun mukaisesti. Rakennus luovutetaan käyttäjälle 31.10.2005

Karjalan Prikaatin Vekaranjärven varuskunta-alue on tunnettu korkealaatuisesta betoniarkkitehtuuristaan. Uusi ilmatorjunnan koulutushalli liittyy saumattomasti olemassa olevaan varuskunnan aluerakenteeseen ja sen arkkitehtuuriin yksinkertaisella suorakulmaisella hahmollaan ja tiukalla betonijulkisivullaan. Rakennuksen ainoat arkkitehtoniset korostukset ovat teräsverhoillut ilmatorjunnanpunaiset sisäänvedot sisäänkäyntien kohdilla.

Mallinuskava: Sari Nieminen

Maanpuolustuskurssit uusittuun Kruununhaan Maneesiin

1800-luvulla rakennetun Kruununhaan Maneesin korjaustyöt on saatu valmiiksi. Ensimmäinen maanpuolustuskurssi uusituissa tiloissa järjestettiin tammikuussa 2005. Sisätiloiltaan 800 neliön suuruisen Maneesin ja makasiinin ilmanvaihtoa ja valaistustehoa parannettiin ja seinät maalattiin. Maneesiin rakennettiin myös

lisää ryhmätyötiloja. Maneesia ja makasiinia yhdistämään rakennettiin teräs-lasirakenteinen tuulikaappi, jolla saatiin makasiiniin sijoitettuihin toimistotiloihin sisäyhteys. Pihan huollon kannalta hankala kenttäkiveys vaihdettiin kaariladottuun graniittinoppakiveykseen, ja jätekatos sekä Maneesikadun puoleinen portti uusittiin. Kesäisin tahmeaa nestettä erittävät lehmukset kaadettiin, ja tilalle istutettiin kookkaat vaahterat.

Kuva: SA-kuva/Sinikka Kinnari

Funkiskasarmin katto muutetaan takaisin aumakatoksi. Pituutta rakennuksella on 172 metriä.

Niinisalon funkiskasarmin korjaustyöt valmistuvat

Tyylipuhdasta funktionalismin perintöä, Niinisalon varuskunnan 172 metriä pitkää lamellikasarmia on peruskorjattu lohkoissa lamellitain ja korjaustyöt valmistuvat kokonaisuudessaan 30.6.2005.

Kasarmi on edelleen varuskunnan keskeisin varusmiesten majoitusrakennus ja sen käyttäjinä ovat Puolustusvoimien Kansainvälinen Keskus, Satakunnan Tykistörikaatin kolme patteria sekä Tiedustelupatteriston Esikuntapatteri. Vuonna 1935 valmistuneessa kasarmissa oli alkuaikoina majoitustilat 3400 miehelle. Nykyisellä mitoituksella kasarmiin sijoitetaan 940 majoituspaikkaa. Rakennuksen bruttoala on 11 871 m² ja tilavuus 48 000 m³.

Kasarmien perusparantaminen oli välttämätöntä. Rakennus ei enää täyttänyt kasarmirakennukselta vaadittavia toiminnallisia ja turvallisuuteen liittyviä tarpeita. Uudet märkätilat ja koneellinen ilmanvaiht-

Kuva: SA-kuva/Sinikka Kinnari

Funkiskasarmia on korjattu lamelleittain. Seuraavaksi on vuorossa piha-alueen uudistaminen.

to yhdessä materiaalivalintojen kanssa takaavat jatkossa tilojen turvallisen käytön. Uudet tuulikaappirakenteet yhdessä porrashuoneiden materiaalivalintojen ja saappaiden pesupaikkojen kanssa helpottavat rakennuksen siivousta. Tilankäytön tehokkuutta on osaltaan lisätty yhdistämällä siivous- ja vaatehuoltotoimintoja.

Rakennusta on peruskorjattu viimeksi vuonna 1960-luvulla, jolloin mm. sen katto muutettiin tasakatoksi. Nyt tehtävässä korjauksessa katto muutetaan takaisin aumakatoksi. Myös huonokuntoinen julkisivurappaus uusitaan ja rakennuksen ulkopuolelle lisätään teräsrakenteiset tuulikaapit. Kaikki korjaus- ja muutostyöt tehdään siten, että rakennuksen luonne säilyy, ja rakennussuojelullisista näkökohdista on sovittu Museoviraston kanssa.

Rakennus on suunniteltu käyttöikä-tarkastelun mukaisesti siten, että siivous, kunnossapito, korjaukset, uusiminen ja poistaminen voidaan tehdä kunkin järjestelmän osan elinkaaren mukaan.

Hankkeen yhteydessä on tehty myös kasarmialueen maankäytön ja maisemanhoidon suunnitelma. Rakennukseen tulee jätekatos lajittelupisteineen, piha-alueen istutuksia parannetaan, ajoneuvoille tulee asianmukaiset parkkipaikat ja kasarmien läheisyyteen metsäalueelle sijoitetaan uudet tupakointikatokset.

Kuva: Heikki Yrjönen

Esikuntatilat peruskorjattuun kasarmirakennukseen Haminassa

Haminassa on entinen kasarmirakennus peruskorjattu esikuntatiloiksi. Vuonna 1957 valmistunut kasarmirakennus on kokonaispinta-alaltaan 4053 neliötä. Puolitoista vuotta kestäneiden korjaustöiden aikana rakennukseen tehtiin täydellinen peruskorjaus sähkö-, lvi-, ja putki- ja verkostotöineen niin, että alkuperäisestä rakennuksesta jäi jäljelle ainoastaan runko ja ulkokuori.

Korjaustyöt valmistuivat helmikuussa 2005. Rakennus tarjoaa nyt modernit työtilat sadalle Kotkan Rannikkoalueen Esikunnan ja Reserviupseerikoulun Esikunnan työntekijälle.

Säkylän Huovinrinteen muonituskeskus täysremonttiin

Vuonna 1963 valmistuneesta muonituskeskuksesta jää jäljelle vain runko ja ulkokuori, joilla halutaan säilyttää vanha arkkitehtuuri. Lisärakennuksineen uuden muonituskeskuksen käyttöön tulee noin 4 700 neliötä ja asiakaspaikkoja 1600. Korjaustyöt on tarkoitus saada valmiiksi helmikuussa 2007.

Huovinrinteen muonituskeskus valmistaa noin 1,3 miljoonaa ateriaa vuodessa, joista noin 250 000 syödään maastossa. Rakennusvaiheen ajan muonituskeskus toimii autotallissa, jonne parhaillaan rakennetaan keittiötä ja tiloja liki 500 ruokailijalle. Kylmätilat ja henkilökunnan sosiaalityöt toimivat hallin ulkopuolella konteissa. Varsinaisen muonituskeskuksen valmistuttua autotalli palautetaan autoille.

Santahaminan kasarmeja perusparannettu

Santahaminassa on saatu valmiiksi kahden kasarmien E44 ja D46 perusparannushankkeet. Venäläisellä kaudella rakennetut punatilisat kasarmirakennukset olivat rungoltaan vielä hyväkuntoisia, mutta rakennusten talotekniikka on uusittu kokonaan, mikä tarkoittaa putkiston, ilmastoinnin, sähköistyksen, rakennusautomaatiikan ja informaatiotekniikan uusimista. Samoin sisäpinnot on uusittu, ja ikkunat ja ovet joko korjattu tai vaihdettu uusiin. Maanpinnan kohoamisesta johtuen rakennusten pihapiiriä on parannettu mm. salaojituksella ja asfaltoinnilla. Kasarmit toimivat majoituskäytössä ja niihin on myös sijoitettu varasto- ja koulutustiloja.

Kuva: SA-kuva

Yksi kolmesta maan valmiusyhtymästä

Kainuun Prikaati kuuluu puolustusvoimien ykkösketjuun

Teksti: Ilpo Lommi

Kainuun Prikaati on yksi maamme kolmesta valmiusyhtymästä. Se on noussut varusmiesmäärältään maan suurimmaksi ja henkilöstöltään kolmanneksi suurimmaksi maavoimien joukko-osastoksi. Kajaanin Hoikan-kankaan varuskunnassa suorittaa asevelvollisuutensa vuosittain noin 3 800 varusmiestä, eikä määrä liene lähivuosina ainakaan vähenemässä ikäluokkien supistumisesta ja puolustusvoimien säästötalkoista huolimatta. Viime vuonna koulutuksessa oli lisäksi noin 2 300 reserviläistä. Suuri määrä johtuu siitä, että valmiusprikaatiin sijoitettavia reserviläisiä koulutetaan muita tiiviimmin.

MIKÄLI TÄMÄ POHJOISEN MAANPUOLUSTUSALUEEN sodan ajan valmiusprikaati jouduttaisiin kokoamaan täyteen vahvuuteensa, muodostuisi se reservistä ja kantahenkilökunnasta tulevista noin 5 500 miehestä, yli tuhannesta ajoneuvosta sekä mittavasta taisteluväline- ja viestintäarsenaalista. Monipuolinen kalusto on puolustusvoimiemme nykyaikaisinta. Maavoimien aselajeista vain ilmatorjuntajoukot puuttuvat Kainuun Prikaatilta, mutta oma soittokuntakin siltä löytyy.

Kainuun alue ei ole syrjäseutua rakennusasioissa

Kainuun alue on rakennuslaitoksen seitsemästä alueesta pienimpiä henkilöstö- ja kiinteistö-määrältään mutta tehtäviensä vaativuudella ja toimintansa laadukkuudella mitattuna se on kärkiryhmissä. Itärajalta Perämeren rannikolle ja Kuusamosta Haapajarvelle ulottuvan Kainuun alueen pitkä, yli 450 kilometriin yltävät välimatkat sekä yhteensä 1,5 miljoonan kuutiometrin kiinteistötilat muodostavat kovan haasteen vain 86 henkilön organisaatiolle.

Aluejohtaja **Sakari Hukkasen** mukaan puolustushallinnon kiinteistöjen hoito- ja kunnossapitokustannukset neliötä kohti ovat Kainuussa valtakunnallisessa vertailussa hyvin kohtuulliset, vaikka kulutus on erittäin kovaa ympäri vuoden verrattuna siviilimaailmaan, esimerkiksi kouluihin ja muihin laitoksiin.

– Ihmettelimme taannoin, miten vuonna 1998 peruskorjatun kasarmin ulko-oven saranat olivat kuluneet laakereiltaan lähes käyttökelvottomiksi. Asia ei enää kummastuttanut sen jälkeen, kun laskimme, miten monta kertaa vuorokaudessa 150 miestä kulkee ovesta ympäri vuoden. Muutoinkin varuskuntaoloissa kiinteistöjen kulutus on suurta, vaikka niistä pidetään koko ajan hyvää huolta. Periaatteenamme on korjata ja huoltaa kiinteistöt ajoissa ennen kuin vikoja ilmenee. Jos vaurioita syntyy, ne korjataan mahdollisimman pian ennen suurempia harmeja, kertoo Sakari Hukkanen.

Puolustushallinnolla on Kainuun alueella paljon 1960-luvulla rakennettuja kiinteistöjä. Eri-tyisen runsaasti niitä on Kajaanin Hoikankankaalla, jonne 60-luvulla perustettiin Kainuun Prikaatin suuri varuskunta. Sinne on vuosikymmenten mitaan keskitetty lisää puolustusvoimien joukko-osastoja. Tätä nykyä varuskunnassa koulutetaan vuosittain noin 4 000 varusmiestä. Kainuun Prikaati on myös yksi kolmesta Suomen maavoimien valmiusyhtymästä, minkä vuoksi siellä on huomattavan paljon erilaista sotilaskalustoa ja -materiaalia kriisiaikojen varalta. Kainuun Prikaatin kiinteistöt ovatkin puolustushallinnon suurin kunnossapito- ja huoltokohde Kainuussa. Luontevaa on, että aluetoimisto sijaitsee Hoikankankaalla varuskunta-alueen läheisyydessä.

Kiinteistökohtaiset hoitajat ratkaisuksi

Hyväksi käytännöksi on Sakari Hukkasen mukaan osoittautunut oman kiinteistöhoitajan nimeäminen kullekin kiinteistölle. – He toimivat yhteishenkilöinä kiinteistöjen käyttäjille hieman kuin vanhassa talonmiesjärjestelmässä. Tieto kulkee tällä tavoin nopeasti kumpaankin suuntaan. Tiedon kulkua ja käsittelyä edistää nykyaikaisen

atk- ja tietoliikenneteknologian käyttöönotto. Myös kiinteistönhoidon ympärivuorokautinen päivystys on vaativuudestaan huolimatta aiheellinen käytäntö. Ehkä nämä asiat ovat vaikuttaneet siihen, että olemme asiakastyytyväisyystutkimuksessa saaneet hyviä arvosanoja ja sijoittuneet rakennuslaitoksen aluevertailuissa useilla toimialoilla kärkisijoille.

Kiinteistönhuollon tuotteistusprojektilla olemme pystyneet osoittamaan tilojen käyttäjille, mitä ylläpitösopimus sisältää ja mitä hyötyjä se asiakkaalle tuo. Kiinteistönhuollon help desk -vikapalvelu otetaan käyttöön tänä vuonna ja sillä voimme entistä paremmin palvella kiinteistöjen käyttäjiä. Sama koskee yhtenäistettyjä toimintamalleja, joiden perusteella asiakas tietää, mitä palveluja hän saa ja millä hinnalla.

Laatu säästää kovassa kulutuksessa

– 1960-luvulla rakennetut kasarmit ja muut kiinteistöt on rakennettu paikalla ilman elementtejä. Työn ja materiaalien laatu oli tuolloin hyvää. Esimerkiksi ikkunatkin tehtiin urauurtavasti kolminkertaisella lasituksella, joka yleisty vasta myöhemmin. Lattiamateriaalit valittiin kulutusta kestävästi. Sotilaskodin tiililattia on ollut pian 40 vuotta käytössä eikä siinä ole merkittäviä kulumia, vaikka hiekkaiset sotilassaappaat ja maastokengät ovat tallanneet sitä miljoonia kertoja, kuvailee Sakari Hukkanen.

Hänen mukaansa laadukas ja kestävä rakentaminen on tuonut peruskorjausrakoina säästöjä, kun kaikkea ei ole tarvinnut uusia juurta jaksain. – Perusrakenteet ovat olleet yleensä koh-

talaisessa kunnossa ja saneeraus on painottunut ulkoseiniin, kattoihin ja LVIS-järjestelmiin. Peruskorjauksissa on Museovirasto hyvänä yhteistyökumppanina. Uudis- ja peruskorjausrakot ovat onnistuneet hyvin ja alueen alkuperäinen arkkitehtuuri on säilytetty. Puolustusministeriön rakennusosaston arkkitehti **Pentti Viljasen** 1950-luvun lopulla laatiman hyvän aluesuunnitelman ansiosta punatiiliset rakennukset maastoutuvat tyylikkäästi Hoikankankaan mäntymetsien joukkoon. Yhtään rakennusta ei ole tarvinnut purkaa, toisin kuin joissakin varuskunnissa, joihin joukko-osastojen supistukset tai lakkautukset ovat iskeneet. Tällä vuosikymmenellä on tehty myös mittava urakka varuskunta-alueen vesijohto-, viemäri- ja sähköverkoston uusimisessa.

Uudis- ja peruskorjausrakot tekeillä

Sakari Hukkanen kertoo, että parhaillaan Kainuun Prikaatissa on menossa urheilutalon peruskorjauksen suunnittelu. – Urakka toteutetaan ensi vuonna, minkä jälkeen vuorossa on sotilaskodin saneeraus. Sen jälkeen onkin varuskunnassa suuri pitkän tähtäimen peruskorjaussavotta päätöksessään. Rakennuskannaltaan yhtenäiselle varuskunta-alueelle on rakennettu uusia teitä ajoneuvokaluston määrän kasvun myötä.

Sakari Hukkasen mukaan viime vuosikymmenten suurimmat rakennusurakat ajoittuivat vuosiin 1998–2003, jolloin Oulusta siirtyi Kainuun Prikaatiin huomattava kantahenkilökunta ja varusmiesjoukko. Mukana tuli myös paljon erilaista kalustoa. Joukot pystyttiin ottamaan tilojen puolesta hyvin vastaan eikä Kainuun

Kainuun Prikaatin varuskunta-alueella Kajaanin Hoikankankaalla sijaitsee suuri osa alueen kiinteistökannasta. Sitä on peruskorjattu suunnitelmallisesti valmiusyhtymän tarpeisiin, ja uuttakin on rakennettu.

Kuva: Ilpo Lommi

Aluejohtaja Sakari Hukkasen mukaan Kainuun alue on osaavan, tehtäviinsä sitoutuneen ja motivoituneen henkilöstön ansiosta menestynyt laatuarvioinneissa, asiakastyytyväisyystutkimuksissa ja kustannusvertailuissa.

Prikaatin kehittyminen valmiusyhtymäksi ole myöskään aiheuttanut ongelmia. Kasvaneisiin koulutushaasteisiin on vastattu peruskorjauksella rakennuskantaa, varuskuntasairaala ja kasarmeja sekä rakentamalla kasarmia, koulutusrakennus, keskusvarasto, 15 kalustusuojaa ja kaksi ampumarataa. Prikaatin soittokunnalle valmistuivat uudet toimitilat reilut pari vuotta sitten. Kajaanin varuskunnan uudisrakennusvaiheen projektinjohtajana on onnistuneesti toiminut arkkitehti Raimo Jokela rakennuslaitoksen keskusyksiköstä.

Haapajärven ammuslataamo suurhankkeena

Suurin muualla Kainuun alueella meneillään oleva hanke on Haapajärven asevarikon uuden lataamon rakentaminen. Se on koko puolustushallinnon tämän vuoden suurin rakennusprojekti 19 miljoonan euron kustannusarvioineen. Rakennusteknisesti erityisen vaativaan rakennukseen tuleva laitteistovarustus maksaa lisäksi noin 9 miljoonaa euroa. Uuden lataamon on määrä olla käytössä vuonna 2007.

Kuluvan vuosikymmenen lopulla suurin Kainuun alueen rakennusinvestointi on helikopterien tukikohdan ja siihen liittyvien kiinteistöjen rakentaminen Kajaanin Paltaniemen lentoaseman

yhteyteen. Myös Kainuun Prikaatin varuskunta-alueelle tulee laskeutumispaikat sotilashelikoptereille.

Kainuun alueen rakennushankkeet on toteutettu alihankintana kainuulaisilta urakoitsijoilta sekä rakennuslaitoksen omana työnä. Parhaimmillaan saneeraus- ja uudisrakentamishankkeet ovat työllistäneet noin 100 henkilöä vuodessa, mikä kerrannaisvaikutuksineen merkitsee huomattavaa taloudellista piristysruisketta seudulle. Kainuun alueellakin on oman organisaation ulkopuolelta hankittujen kiinteistöhoito- ja rakennuspalvelujen osuus vuosittain lisääntynyt rakennuslaitoksen yleisen kehityssuunnan mukaisesti.

Kainuun alue on toiminut rakennuslaitoksen organisaatiouudistuksen pilottialueena vuoden 2004 alusta. Lähtökohdana on asiakaslähtöisesti eli asiakkaille toimitettavien palvelujen mukaan muodostettu organisaatio. Se on saanut asiakailta jo kosolti kiitosta, ja työ jatkuu samalla linjalla uusia kehitysideoita tutkien, vakuuttaa Sakari Hukkanen. Yksi uusista päänavauksista on Kainuun alueen koko henkilöstölle tänä vuonna aloitettu maanpuolustus- ja turvallisuuskoulutus, joka sopii erinomaisesti puolustushallinnon palveluksessa oleville siviilihenkilöillekin. Voisi uskoa sen lisäävän työmotivaatiotakin entisestään.

Kainuussa monipuolinen koulutusmaasto

Joukko-osasto koostuu viidestä joukko-yksiköstä: Kainuun Jääkäripataljoonasta, Kuopion Pataljoonasta, Kainuun Tykistörykmentistä, Pohjan Pioneeripataljoonasta ja Pohjois-Suomen Viestipataljoonasta. Siten Kainuun Prikaatissa koulutetaan jääkäreitä, sissejä, pioneereja, tykkimiehiä, viestimiehiä, ajoneuvon kuljettajia ja huoltomiehiä sekä aliupseereja mainittujen yksiköiden tehtäviin.

Kainuun Prikaatin varusmiesmäärä vaihtelee vuoden mittaan hieman alle 2 000:sta yli 2 500:aan. Joukossa on useita kymmeniä naisia. Eniten varusmiehiä, noin 40 %, tulee Oulun läänistä, johon myös Kainuu kuuluu. Vaasan sotilasläänistä eli laajasti Pohjanmaalta saapuu 35 % ja Kuopion sotilasläänistä, varsinkin Ylä-Savosta, noin 18 % varusmiehistä.

Kainuulainen monipuolinen koulutusmaasto vaaroinen, järvinen ja soineen on siten osalle varusmiehistä tuttua, mutta pääosalle uudenlaista. Joka tapauksessa se on mitä oivallisinta ympäristöä taistelijoitten kouluttamiselle suomalaisiin metsäisiin, luonnonläheisiin oloihin. Harjoitusmaastot löytyvät heti varuskunta-alueen liepeiltä.

Tyhjästä maan suurimmaksi joukko-osastoksi

Kainuun Prikaatin historia on lyhyt mutta sitä mielenkiintoisempi. Joukko-osasto perustettiin vuonna 1966 – käytännössä ”puhtaalle pöydälle” Kajaanin Hoikankankaalle. Se muodostui aluksi Kuopion siirretystä Pohjois-Savon Prikaatista sekä Niinisalosta tulleesta Porin Prikaatin Patteristosta. Joukko-osastoja varten piti rakentaa kaikki kasarmit ja muut varuskunta-alueen rakennukset 60-luvun alussa. Seuraava suuri kasvusysäys tuli 90-luvun lopussa, kun Oulusta siirtyivät Kajaanin Hoikankankaalle Pohjan Pioneeripataljoona, Pohjois-Suomen Viestipataljoona ja Oulun korjaamo sekä Pohjan Prikaatin erillinen autokomppania.

Nuoresta iästään huolimatta Kainuun Prikaatilla on ansiokkaat ja syvät perinne-

Kuva: Ilpo Lommi

Eversti Seppo Toivonen on tyytyväinen Kainuun Prikaatin toimintaedellytyksiin. Hän toivoo niiden kehittämistä vastedeskin – aivan kuten joukko-osasto kehittää omaa toimintaansa yhä laadukkaammaksi.

Kainuun Prikaati on varusmiesmäärältään Suomen suurin joukko-osasto. Varusmiespalveluksessa on vuosittain noin 4 000 varusmiestä ja varuskunnassa työskentelee lähes 600 ihmistä.

Kuva: SA-kuva

juuret. Prikaati viettää vuosipäiväänsä 5. huhtikuuta. Päivä juontaa vuoteen 1632 ja Lech-virran taisteluun 30-vuotisessa sodassa, missä Pohjois-Savon Rykmentti kunnostautui. Arvokkaimpana perintönään Kainuun Prikaati vaalii talvisodan Suomussalmen ja Kuhmon taistelujen sekä jatkosodan Rukajärven suunnan korpisoturien perinteitä.

Painopiste toiminnan kehittämisessä ja laadussa

Kainuun Prikaatin komentaja, eversti **Seppo Toivonen** kertoo, että Kainuun Prikaati on onnistunut suunnitellussa ajassa saavuttamaan valmiusyhtymän suorituskyvyn ja joukkotuotantovalmiuden. Tämän vuosikymmenen alussa käynnistynyt suuri kehitysaskel valmiusyhtymäksi toteutui reilussa kolmessa vuodessa.

Joukko-osasto on Kajaanin neljänneksi suurin työnantaja lähes 600 henkilön vahvuudellaan siviilihenkilöstö mukaan lukien, joten sillä on huomattava aluetaloudellinen merkitys.

Eversti Seppo Toivosen mukaan joukko-osaston muutos valmiusyhtymäksi oli huomattava ponnistus. – Emme ole jääneet lepoasentoon vaan siirryimme jatkuvan kehittämisen ja parantamisen toimintastrategiaan. Tämä on tarpeen puolustusvoimien jatkuvan rakennemuutoksen vuoksi, joka varsinkin huollon toimintojen uudelleen-

järjestelyn myötä koskee myös Kainuun Prikaatia.

Toivonen on varsin tyytyväinen Kainuun Prikaatin koulutusedellytyksiin kaluston, kiinteistöjen ja muiden toimitilojen osalta. – Parantamiskohteita toki vielä on mm. korjaamotoinnissa. Seinät ja katot eivät sotilaita yksin tee, mutta niin varusmiesten kuin kantahenkilöstönkin motivaatiolle on tärkeää, että työskentely tapahtuu asiallisissa tiloissa kunnan välinein. Silloin voidaan vaatia toiminnalta myös korkeaa laatua ja kustannustehokkuutta. Niihin panostamme lujasti. Seuraamme kehitystä monipuolisilla laatumittareilla sekä tyytyväisyystutkimuksilla.

Kainuun Prikaati voitti vuonna 2003 puolustusvoimien laatupalkintokilpailun kouluttavien joukkojen sarjassa. Eversti Toivonen toteaa, että laatutyötä on jatkettu määrätietoisesti integroimalla laatuajattelua kaikkeen toimintaan. – Prikaati osallistuu jatkossakin laatukilpailuihin, koska ne ovat hyvä tapa arvioida saavutettu taso ja saada palautetta kehittämiskohteista. Aina voidaan ponnistella parempiin tuloksiin, joissa myös hyvä kustannustehokkuus on tärkeä tavoite. Paikalleen ei saa jäädä, koska se merkitsee käytännössä taantumista yllättävän pian. Kehitystä ja laatua on pysyttävä aidosti mittaamaan. Virallisia laatumittauksia olemme täydentäneet omilla lautauksillamme.

Laatu jyllää teoriassa ja käytännössä

– Tänä vuonna olemme ottaneet käyttöön ensimmäiset työyksiköiden laatu-käsikirjat. Muonituskeskus on ollut tässä edelläkävijäyksikkö ja varuskuntasairaala seuraa lähituntumassa. Suuremmat yksiköt etenevät myös jatkossa samaa rataa. Kainuun Prikaatin koko henkilöstö on käynyt laatu-koulutuksessa. Olemme myös keskittyneet ottamaan itsearvioinnit ja parantamissuunnitelmat olennaiseksi osaksi toimintaa, kertoo Seppo Toivonen Prikaatin valtakunnallisesta edelläkävijäroolista laatu-toiminnassa.

Siinä on hänen mukaansa tehty hyvää yhteistyötä siviilimaailmankin kanssa puolin ja toisin hyviä käytäntöjä toisiltaan soveltaen, tietoja vaihtaen ja kouluttaen. Onpa kehityksessä menty niin pitkälle, että eversti Seppo Toivonen puhuu asiakkuus-ajattelusta ja tyytyväisyysmittauksista, kun puhutaan varusmieskoulutuksen laadusta. Varusmies jos kukaan onkin oikea henkilö arvioimaan saamansa sotilaskoulutuksen laatua siinä kuin jossakin oppilaitoksessa opiskeleva nuori aikuinen. Varusmiesten antama palaute täydentää muita arviointeja ja mittauksia. Kovin sotilastaitojen testi olisi kriisi-aika ja varsinkin sotatila, mutta sitä ei kukaan toivo. Viisasta on toivoa parasta mutta varautua pahimpaan. Niin tehdään Kainuun Prikaatissa. ■

Puolustusministeri Seppo Kääriäinen:

Puolustusvoimissa suuri muutos- ja nykyaikaistamisprosessi

– Puolustusvoimissa on meneillään laaja muutos- ja nykyaikaistamisprosessi. Vuoden 2008 alussa toteutuva puolustushallinnon uudelleenjärjestely on Suomen puolustusvoimissa suurimpia muutoksia sitten toisen maailmansodan, sanoo puolustusministeri **Seppo Kääriäinen**.

Teksti: **Kirsti Helin**

PUOLUSTUSVOIMIEN ORGANISAATIOTA KEVENNETÄÄN sekä sodan että rauhan ajan kokoonpanoissa. Sodan ajan joukkojen vahvuus laskee 350 000 sotilaaseen ja puolustusvoimista lakkautetaan yli 1 000 tehtävää.

– Järjestelyt vaativat myös puolustusvoimien hallinto- ja johtamisjärjestelmän uudistamista. Suurin muutos on Pääesikunnan henkilöstömäärän puolittuminen.

Samalla Pääesikunnan strateginen asema johtamisen keskuspaikkana vahvistuu, kun se johtaa kolmen puolustushaaran esikunnan kanssa maanpuolustusta. Iso muutos on myös Maavoimien aseman vahvistuminen itsenäisenä puolustushaarana, Kääriäinen luettelee.

Puolustusvoimien isoon rakennemuutokseen liittyy myös maakuntajoukkojen perustaminen. Sotilaallista maanpuolustusta

tukeva vapaaehtoinen maanpuolustus tarjoaa toimintamahdollisuuksia kansalaisille, jotka haluavat vapaaehtoisesti kouluttautua maanpuolustukseen ja alueelliseen kriisinhallintaan.

Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaan sodan ajan joukot jaetaan alueellisiin ja operatiivisiin joukkoihin. Alueellisten joukkojen vahvuus on noin 250 000 ja operatiivisten joukkojen

Kuva: SA-kuva

Tavoitteena on, että vapaaehtoiset maakuntajoukot saadaan toimintaan vuoden 2008 alussa ja että maan kattava järjestelmä olisi käytössä vuoden 2010 alussa.

Puolustusministeri Seppo Kääriäinen ja puolustusvoimain komentaja, amiraali Juhani Kaskeala kertovat tiedotusvälineille selonteon toimeenpanoon liittyvistä ratkaisuista eduskunnan auditoriossa 16.3.2005.

noin 100 000 sotilasta. Alueellisilla joukoilla, joihin myös maakuntajoukot kuuluvat, suojataan yhteiskunnalle ja puolustusvoimille keskeiset rakenteet sekä pidetään valtakunnan puolustuksen kannalta tärkeät alueet hallussa.

Tavoitteena on, että maakuntajoukot saadaan toimintaan vuoden 2008 alussa ja että maan kattava järjestelmä olisi käytössä vuoden 2010 alussa. Kaikille puolustushaaroille määritellään omat maakuntajoukot. Sotilasläänit ovat avainasemassa joukkojen valinnassa, rekrytoinnissa, kouluttamisessa ja johtamisessa. Tänä vuonna aloitetaan pilottiyksiköiden koulutus Kuopion, Helsingin, Uudenmaan, Vaasan ja Oulun sotilaslääneissä. Kuopiossa pidetään kesä-

kuussa Puijo 05 -harjoitus, johon osallistuu pari sataa reserviläistä

Vahva maanpuolustustahto maakuntajoukkojen käyttöön

Puolustusministeri Seppo Kääriäisen mukaan vapaaehtoisten maakuntajoukkojen perustaminen on järkevä tapa kanavoida kansalaisten vahvaa maanpuolustustahtoa. – Maakuntajoukot ovat toimintaa tässä ajassa ja tässä yhteiskunnassa, eikä niitä pidä rinnastaa 1900-luvun alun suojeluskuntiin. Maakuntajoukkoja kehitetään tämän päivän tarpeita varten hyvässä yhteistyössä kaikkien poliittisten ryhmien kanssa.

– Maakuntajoukkojen ensisijainen tehtävä on suojata poikkeusoloissa omal-

la seutukunnallaan alueen elämälle tärkeitä kohteita, kuten energialaitoksia, liikennejärjestelyjä ja viestintäjärjestelmiä. Paikallisesta väestöstä koottavat joukot tuntevat alueen kuin omat taskunsa. Heillä on paikallistuntemusta ja henkilökohtaista motivaatiota suojata tehokkaalla ja ajanmukaisella tavalla alueensa tärkeitä toimintoja, Kääriäinen muotoilee.

– Maakuntajoukkojen toinen merkittävä tehtävä on antaa rauhan aikana virka-apua onnettomuus- ja kriisinhallintatilanteissa. Puolustusvoimissa on paljon sellaista osaamista, jota voidaan käyttää hyvin myös rauhan aikana ihmisten pelastamiseen ja turvaamiseen. Puolustusvoimien valmiudet on hankittu yhteiskunnan

– Maakuntajoukkoja kehitetään tämän päivän tarpeita varten hyvässä yhteistyössä kaikkien poliittisten ryhmien kanssa, korostaa puolustusministeri Seppo Kääriäinen.

varoilla ja niitä pitää myös voida käyttää yhteiseen hätään vastaamiseksi, on sitten kysymys sodan ajan tai rauhan ajan kriiseistä.

– Virka-aputehtävissä toimintaa johtaa aina virka-apua pyytänyt viranomaisena. Puolustusvoimat antaa jo tänäkin päivänä virka-apua, jos poliisi tai pelastuslaitos sitä pyytää. Maakuntajoukot tuovat tähän työhön paikallista asiantuntemusta. Ennen maakuntajoukkojen perustamista niiden toiminta pitää kuitenkin saattaa kaikilta osiltaan selkeälle lainsäädännölliselle pohjalle, Kääriäinen painottaa.

Varttuneempaa reserviä

Maakuntajoukot muodostetaan vapaaehtoisuuden pohjalta varttuneemmasta reserviläisjoukosta. Kääriäisen mukaan myös ne naiset, jotka eivät ole suorittaneet asepalvelusta voivat osallistua maakuntajoukkojen toimintaan. – On paljon sellaisia tehtäviä, joihin naisten osallistuminen on erittäin toivottavaa siinäkin tapauksessa, että he eivät ole suorittaneet asepalvelusta. Maanpuolustustahtoa naisilla näyttäisi olevan ja nyt heille avataan mahdollisuus toteuttaa sitä.

Olenaiset tekijät valittaessa henkilöitä maakuntajoukkoihin ovat sopivuus tehtävään, vapaaehtoisuus ja todelliset mahdollisuudet osallistua joukon koulutukseen ja toimintaan. Henkilö voi sijoittua eriasteisesti toimintaan. Vaativimpiin tehtäviin käytetään kaikkein sitoutuneimpia ja pisimmälle koulutettuja henkilöitä.

Maakuntajoukkojen koulutuksessa Maanpuolustuskoulutus ry:llä on keskeinen rooli. Joukkojen organisoinnissa ja koulutuksessa sovitetaan yhteen puolustusvoimien, muiden viranomaisten, vapaaehtoisjärjestöjen ja vapaaehtoisten reserviläisten sekä muiden vapaaehtoisten kansalaisten tarpeita ja odotuksia.

Maakuntajoukkoja on sanottu myös maakuntien nopean toiminnan joukoiksi. Miehistölle annetaan alusta pitäen ajanmukainen ja tehtävien edellyttämä varustus. Kohteiden suojaamisesta vastaavat joukot varustetaan sotilaspoliisijoukkojen tapaan modernein viestivälinein ja henkilökohtaisin suojavarustein.

Rauhanturvaamisen muodot muuttuvat

Kansainvälisen toiminnan uusien toiminta-

Kuva: SA-kuva

Kääriäisen mukaan myös ne naiset, jotka eivät ole suorittaneet asepalvelusta voivat osallistua maakuntajoukkojen toimintaan.

muoto ovat EU:n nopean toiminnan joukot. Kriisialueille pitää päästä nopeasti, jotta voidaan välttää ihmishuoneita. Myös rauhanturvaamisen ja kriisinhallinnan muodot muuttuvat ja kehittyvät, ja nykyisissä operaatioissa sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan elementit yhdistyvät aikaisempaa tiiviimmin.

Siviilikriisinhallinnalla tarkoitetaan EU:ssa yleensä uhkaavan tai toteutuneen konfliktin, suuronnettomuuden tai luonnonkatastrofin aiheuttaman humanitaarisen kriisin kohteeksi joutuneen valtion, alueen tai yhteiskunnan ulkopuolelta tapahtuvaa puuttumista kriisitilanteeseen. Suomi osallistuu parhaillaan kansainvälisiin siviilikriisinhallintaoperaatioihin muun muassa Länsi-Balkanilla (Bosnia-Hertsegovina, Makedonia, Kosovo ja Albania), Georgiassa, Afganistanissa ja Sri Lankassa.

– Suomalaisen vahvuus kriisinhallinnassa on, että me pystymme yhdistämään sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan toisiinsa. Sotilaamme tekevät tänään eri operaatioissa runsaasti siviilikriisinhallintaa, jopa kehitysapuyhteistyötä. Siinä on suomalaisen konseptin paljon tunnustusta saanut vahvuus, Kääriäinen sanoo.

– Siviilikriisinhallinnan voimavaroja ja osaamista kehitetään laajasti ja asiantuntijoiden määrä on kasvussa. Tästä esimerkkinä on viime vuonna alkanut siviilikriisinhallintakoulutus sisäasiainministeriön alaisessa Pelastusopistossa Kuopiossa.

Jotta tällainen kaikkia hyödyttävä toiminta voisi jatkua myös tulevaisuudessa, tulee puolustushallinnon, ulkoasiainhallinnon ja sisäasiainhallinnon välisen yhteistyön olla saumatonta.

– On tärkeää, että Suomi EU:n jäsenenä ja YK:n toimintaa tukevana maana osallistuu jämäkällä panoksellaan kansainväliseen kriisinhallinta- ja rauhanturvamistoimintaan. Siihen meitä velvoittavat jo perinteekin. Olemmehan olleet rauhanturvatyössä jo lähes 50 vuotta Suezin kriisistä lähtien. Lähes 45 000 miestä ja naista on osallistunut rauhanturvatyöhön ja olemme olleet mukana järjestämässä 27 operaatiota hyvillä tuloksilla.

– Kansainvälinen kriisinhallintatyö on myös yhteisvastuuta, jota meidän tulee kantaa Euroopasta ja maailmasta. Toinen hyvin tärkeä, mutta keskusteluissa usein unohtuva seikka on, että tällainen kansainvälinen toiminta tukee Suomen oman kansallisen puolustuksen kehittämistä. Saamme kriisinhallintatehtävistä arvokasta kokemusta ja oppia, jota voimme soveltaa oman puolustuksemme kehittämiseen. Rauhanturvaoperaatioissa voimme vertailla, mitä osaamme, ja samalla voimme osoittaa muille joukoille osaamistamme ja huolehtia puolustuksemme uskottavuudesta. Esimerkiksi suomalaisten Balkanin operaatioissa käyttämät johtamis- ja viestijärjestelmät ovat saaneet osakseen ansaittua huomiota, Kääriäinen iloitsee. ■

Arvokas ja suojelun arvoinen sotavoimien kulttuuriperintö

Museoviraston tutkija **Ulla-Riitta Kauppi** inventoi Suomen eri aikakausilta peräisin olevien sotavoimien kulttuuriperintöä ja tekee rakennusten ja alueiden suojelumäärittelyä. Museoviraston Kasarmi-tietokantaan on luetteloitu kaikki nykyisen Suomen maaperälle puolustuksellisiin tarkoituksiin rakennetut kohteet Hankoniemeltä Lappiin. Yhteensä luettelossa on 450 sotilasaluetta: varuskuntia, harjoituskenttiä ja varikoita. Yksittäisiä rakennuksia on lähes 9 000.

Teksti: **Kirsti Helin**

VIIMEISET VIISI VUOTTA OVAT OLLEET AIKAMOISTA MARSSIA JA ORAVAN TYÖTÄ: inventointia, valokuvausta, historiankirjoitusta ja lisäksi vielä sotahistoriallisen näytelytoiminnan järjestelyä. Olen kiertänyt melkein kaikki sotilaskohteet, monet jopa pariin kertaan ja saanut kerättyä niistä rakentamisen ja käytön historiaa. Parhailleen on menossa muun muassa suunnittelijatietojen keruu ja kohteiden paikallistaminen

Kuva: SA-kuva

1720-luvulla perustetun Haminan linnoituskaupungin esikuvana olivat Välimeren maiden renessanssikaupungit. Muurien suojassa varuskunta antoi suojan sekä siviiliväestölle että kaupungin infrastruktuurille.

Kuva: Risto Laine

Inventointia, valokuvausta, historiankirjoitusta ja sotahistoriallisen näyttelytoiminnan järjestelyä. Museoviraston tutkija Ulla-Riitta Kauppi kerää arvokasta tietoa sotilaskohteiden rakentamisen ja käytön historiasta tuleville sukupolville.

osaksi puolustushallinnon rakentamisen historiaa. Inventoinnin tarkoituksena on palvella sekä puolustushallintoa maankäytösuunnitelmissa ja Senaatti-kiinteistöjä kiinteistöjen omistajana että Museovirastoa antikvaariviranomaisena, Ulla-Riitta Kauppi kertoo.

– Joukko-osastoissa henkilöstö on ollut varsin kiinnostunut varuskuntiansa historiasta ja sen vaalimisesta, mikä on helpottanut työtäni. Useista joukko-osastoista ja varuskunnista on myös tehty historioikeja. Maankäyttö- ja maisemanhoitosuunnittelussa meillä on hyvä tiimi, jossa on ihmisiä suunnittelutyöhön palkatun konsultin lisäksi Puolustushallinnon rakennuslaitoksesta, Pääesikunnan huolto-osastosta sekä joukko-osastoista.

– Olemme yhteistyössä rakennuslaitoksen kanssa kehittäneet siviilikaavoitusta muistuttavan maankäyttö- ja maisemanhoitosuunnittelun metodiiikan. Se on ollut erinomainen työkalu rakennuskannan inventointiin ja suojelumääritysten tekoon. Kollegani Museoviraston restaurointiyksiköstä puolestaan ovat osallistuneet suojelukohteiden korjaussuunnitteluun.

Kulttuurihistoriaa tuleville sukupolville

Tavallaan vanhimpia säilyneitä sotahistoriallisia kohteita maassamme ovat rautakautiset mäkilinnat 1000-luvulta. Sen jälkeen tulevat 1200–1300-luvuilla rakennetut Viipurin linna, Turun linna ja Hämeen linna, 1475 perustettu Olavinlinna sekä 1600-luvun alkupuolella rakennettu Kajaanin linna. Näiden lisäksi maassamme on useita historiallisia taistelupaikkoja ja muistopaikkoja runsaimmin 1700-luvulta alkaen.

Monien vanhojen rakennusten kunto pääsi rappeutumaan Venäjän vallan aikana ja kansalaissodan jäljiltä. Itsenäisyyden aikana erityisesti talvisota teki tuhojaan, mm. Haminan pommituksissa tuhoutui entisen Keisarillisen Kadettikoulun juhlarakennus. Sen sijaan Helsingissä puolustusministeriön rakennus saatiin suurista vaurioista huolimatta säilymään, joskin sisätiloiltaan täysin uudelleenrakennettuna. Vuosien saatossa rakennuksia on myös purettu, mutta pääasiassa kyse on ollut yksittäisistä talusrakennuksista. Sotien jälkeen 1950-luvulla puolustuskiinteistöjä ryhdyttiin peruskorjaamaan ja uudenaikaistamaan.

Sotilaskohteiden kulttuurihistoriallinen ja suojellullinen näkökulma tulivat kuvaan vasta 1980-luvulla. Tuolloin ensimmäisen inventoinnin yhteydessä suojeltiin mm. tarkk'ampujapataljoonien puukasarmit Oulussa, Vaasassa, Mikkelissä ja Hämeenlinnassa, 1910-luvun venäläiset kasarmit Turussa, Dragsvikissa, Santahaminassa, Hyrylässä, Hennalassa, Kouvossa, Korrialla, Riihimäellä, Hämeenlinnassa ja Kuopiossa ja eräät 1920–30-lukujen funktiorakennukset mm. Utissa ja Kauhavalla.

Myöhemmän inventoinnin yhteydessä suojelukohteiden määrä lisääntyi. Suojelupäätöksissä rakennuksen ikä ei ole ainoa kriteeri ja viime aikoina onkin kiinnitetty huomiota Suomen itsenäisyyden aikana rakennettuihin kohteisiin. Erityisesti uudemman puolustusrakentamisen suojeluarvoa määrittellen parhaillaan. Juuri ennen sotia edeltänyt rakennuskausi ja 1950-luvun jälleenrakennus ovat erityisen arvioinnin kohteena, samoin kuin 1960–70-lukujen korpivaruskunnat.

– Yksittäisiä rakennuksia on nostettu suojelun piiriin, jos niillä on esimerkiksi arkkitehtuurin, suunnittelijan tai joukko-osaston historian kannalta kulttuurihistoriallista merkitystä. Rakennusten lisäksi alueiden ympäristöllä, kulkuverkostolla, istutuksilla, muistomerkeillä ja tapahtumahistorialla saattaa olla oma lisäarvonsa suojelupäätöksiä tehtäessä, Kauppi kertoo.

Sotilasarakentamisen helmet

Mistä löytyvät sotilasarakentamismme arkkitehtoniset helmet? Tutkijana Kaupilla on vastaus valmiina. – Ylitse muiden nousevat 1720-luvulla perustetut Hamina ja Lappeenranta. Näiden linnoitettujen ihannekaupunkien esikuvina olivat Välimeren maiden renessanssikaupungit. Kaupunkien bastionimuurien suojassa oli vahva varuskunta, joka antoi turvan sekä siviiliväestölle että kaupungin infrastruktuurille: hallintorakennuksille, kirkolle ja sairaalalle. Arkkitehtuurin tuli olla näyttävää ja viestittää vihollisille voimaa. Kyse oli sekä sotakoneesta että ihmisten onnelasta.

– Ihannekaupunkiajattelu eli edelleen venäläisellä kaudella, joka alkoi Haminassa

ja Lappeenrannassa jo vuonna 1743. Haminan kaupunkikuvan helmi on vuonna 1820 valmistunut Kadettikoulu. On riemastuttavaa nähdä, kuinka kunnostettu linnoitus ja rakennukset elävät edelleen, ehkä tänään arvostaan tietoisempina kuin koskaan, Kauppi innostuu ylistämään. – Suomenlinna kuuluu tietysti myös tähän samaan sarjaan, joskin se oli enemmän sotilaallisen rakennuskohde eikä niinkään ihankeupunki.

Sotatekniikan kehittyessä liikkuvat tykistöjoukot nousivat tärkeäksi osaksi sota-voimia ja kaupunkilinnostusten merkitys väheni. 1800-luvun alussa kasarmit olivat osa kaupunkikuvaa mutta ilman linnoitusta, kuten Helsingin Kasarmitorille 1820-luvulla rakennetut **C. L Engelin** suunnittelemat Pääesikunta ja puolustusministeriö. 1800-luvun lopulla ruvettiin rakentamaan kasarmeja kaupunkien laidolle. Silloin syntyi kahdeksan suomalaisille asevelvollisille joukoille rakennettua puukasarmialuetta silloisten läänien pääkaupunkeihin. Kaupunkien laajentuessa kasarmeista usein tuli kuitenkin osa kaupunkia.

Kauppi poimii sotilasarkkitehtuurin helminä myös Oulun, Vaasan ja Mikkelin puukasarmit, jotka rakennettiin Venäjällä 1874 voimaan astuneen yleisen asevelvollisuuden tarpeisiin. Suomessa asevelvollisuus toteutettiin poikkeuksellisesti kansalliselta pohjalta, ja maahamme perustettiin ns. tarkk'ampujapataljoonia. Rakennushallituksen edeltäjä Yleisten töiden ylläpito rakensi 1880-luvun alussa sotilaille ruutukaavoitettuja kasarmialueita kunkin silloisen läänin pääkaupunkiin. Kasarmialueet suunnitteli arkkitehti **August Boman**. Ne kuvastivat aikakautensa muotokieltä, kerätaustyyliä, kukin hiukan yksilöllisesti toteutettuna.

Boman loi myös pohjan hygieeniselle ja terveelliselle kasarmityypille, jota sittemmin kehitettiin itsenäisyyden ajan alun suomalaisena ratkaisuna, tietoisesti venäläisen kauden punatiilikasarmeista erottuvana. Venäläiset purkivat 1910-luvulla useita puukasarmeja ja tilalle rakennettiin massiivisia tiilikasarmeja venäläisille joukoille. Näin syntyivät esimerkiksi Hämeenlinnan Suomen kasarmit.

1930-luvulla vaikuttavaksi tyyliuunnaksi nousi funktionalismi, jossa tärkeää oli

paitsi tilojen tehokkuus ja toimivuus myös niiden selkeys ja valoisuus sekä muotojen yksinkertaisuus. Tyypillisiä funktiorakennuksia ovat muun muassa Santahaminan kadettikoulu, Tilkan sotilassairaala, autokomppanian kasarmi Helsingin Tavallahdessa ja Kauhavan Ilmailukoulu. Merkittäviä sotilasrakentamisen arkkitehteja olivat mm. **Olavi Sortta**, **Elsa Arokala**

lio, **Martta Martikainen**, **Aulis Blomstedt**, **Heidi Vähäkallio-Hirvelä**, **Märtha Lilius-Tallroth**, **Kalle Lehtovuori**, **Elsi Borg** ja **Elis Hyvärinen**. – Autokomppanian kasarmi oli ensimmäinen, jossa funktionalismin suunnitteluperiaatteet ilmenivät sekä muotokielessä, tilojen jäsentelyssä että yksityiskohdissa. Rakennukset kuuluvat valtakunnallisesti merkittäviin kulttuuri-

Puolustushallinnon rakennuslaitoksen historian kulmakivet

Puolustushallinnon rakennuslaitoksen muutos maan suurimmasta arkkitehtitoimistosta ja rakennusliikkeestä puolustusvoimien rakennustyön ostajaksi, kiinteistöhoitajaksi ja asiakaspalvelijaksi on ollut iso.

■ 1917 itsenäisen Suomen puolustusvoimat peri keisarilliselta Venäjältä ison, mutta huonokuntoisen kiinteistökannan. Itsenäisyyden alkuaikoina sotaministeriön majoitus- ja kasarmitoimisto jakoi sotilasrakennuksiin liittyvät tehtävät yleisten rakennusten ylläpitoon kanssa.

■ 1920-luvulla varuskuntia korjattiin ja erityistä huomiota kiinnitettiin kasarmihygieniaan uuden kasarmiohjesäännön mukaisesti. 1926 puolustushallituksen rakennusten suunnittelu ja ylläpito siirtyivät kokonaisuudessaan puolustusministeriön insinööriosastolle.

■ 1930-luvulla puurakenteisista kasarmeista siirryttiin kivirakentamiseen. Vaikuttavaksi tyyliuunnaksi nousi funktionalismi. Rakentaminen oli vilkasta ja puolustusministeriön rakennustoimisto oli Suomen suurimpia arkkitehtitoimistoja.

■ 1936 pulakauden seurauksena alettiin kiinnittää huomiota valtion rakentamisen taloudellisuuteen ja yhtenäisyyteen ja voimaan astui asetus valtion rakennushallinnosta. Rakennushallitus ryhtyi valvomaan tiukemmin myös puolustushallinnon rakennushankkeita.

■ 1950–60-luvuilla rakennettiin isoja korpivaruskuntia pääosin työllisyysvaroilla.

■ 1992 tehtiin selvitys valtion rakennustoiminnan tehokkuuden parantamiseksi. Rakennushallitus lakkautettiin ja valtion kiinteistöomaisuus

hajautettiin 15 kiinteistöyksikölle, joista suurin oli Valtion kiinteistölaitos (vuodesta 2001 lähtien Senaatti-kiinteistöt). Puolustushallinnon kiinteistöt jäivät puolustusministeriön omistukseen, jossa kiinteistöosasto ja rakennusosasto hoitivat kiinteistöjen omistamisen ja rakentamisen.

■ 1994 puolustusministeriön rakennustoimisto muutettiin puolustusministeriön nettobudjetoiduksi virastoksi, Puolustushallinnon rakennuslaitokseksi. Laitoksen toimintaa lähdettiin rationalisoimaan: omasta rakentamisesta luovuttiin ja rakennusprojekteja ryhdyttiin kilpailuttamaan ulkopuolisilla urakoitsijoilla.

■ 2002 eduskunta vahvisti puolustushallinnon kiinteistöratkaisun: puolustusministeriön hallinnassa ollut kiinteistövarallisuus siirrettiin varallisuuden luoteesta riippuen Senaatti-kiinteistöille, Kapiteeli Oy:lle, Kruunuasunnot Oy:lle, Metsähallitukselle, Ilmailulaitokselle ja Tiehallinnolle. Historian suurimmassa kiinteistöjärjestelyssä yli 8 000 sotilasrakennusta vaihtoi omistajaa.

■ 2003 tammikuussa Puolustushallinnon rakennuslaitos allekirjoitti kumppanuussopimuksen puolustusvoimien ja Senaatti-kiinteistöjen sekä muiden puolustuskiinteistöjen omistajatahojen kanssa. Kiinteistöratkaisun mukaan Puolustushallinnon rakennuslaitos vastaa puolustushallinnon kiinteistötoimen asiantuntija- ja hankintatehtävistä sekä palvelutuotannon järjestämisestä.

■ 2003 heinäkuussa puolustusministeriö täsmensi Puolustushallinnon rakennuslaitoksen kehittämistavoitteita, joiden mukaan laitoksesta kehitetään puolustushallinnon kansallisia ja kansainvälisiä haasteita vastaava kiinteistö-, rakennus- ja ympäristöalan asiantuntija-, hankkija- ja tuottajaorganisaatio.

Oulun, Vaasan ja Mikkelin puukasarnit rakennettiin Venäjällä 1874 voimaan astuneen yleisen asevelvollisuuden tarpeisiin. Suomessa asevelvollisuus toteutettiin poikkeuksellisesti kansalliselta pohjalta ja maahamme perustettiin ns. tarkk´ampujapataljoonia.

ympäristöihin ja ehdottomasti suojeltaviin kohteisiin, Kauppi korostaa.

Viime aikoina on 1950-luvulla rakennettuja korpivaruskuntia tarkasteltu suojelun kohteina. Nimensä mukaisesti korpivaruskunnat rakennettiin kauaksi kaupungeista kuten Kajaanin Hoikankangas, Oulun Hiukkavaara, Säskylän Huovinrinne ja Valkealan Vekaranjärvi.

– Kajaanin Hoikankangas ansaitsee modernismikohteen erityismaininnan. Olen ihastunut varuskunnan etruskilinna-ketta muistuttavaan miljööseen. Professori **Osmo Lapon** suunnittelema rakennusryhmä, sotilaskoti, urheilutalo ja ruokala sisäpihoineen on sijoitettu mäen harjalle. Ydintä kiertää puolikuun muotoinen **Pekka Rajalan** suunnitteleminen kasarmirakennusten ryhmä. Ympyrän avoimella reunalla on

Timo ja Tuomo Suomalaisen suunnittelema sairaala ja ulkokehään sijoittuvat esikunta, tykkihallit, katokset, koulutushalli, keskusvarasto ja muut tekniset rakennukset. Varuskunnan laidalla on **Pentti Aholan** suunnittelema kymmenen kolmikerroksisen talon asuntoalue. Erittäin tiivis, toimiva ja miellyttävä modernismin kokonaisuus, joka mukautuu luonnonolosuhteisiin, Kauppi ylistää.

Sotahistoria osa identiteettiämme

Ulla-Riitta Kauppi on silminnähdessä innostunut työstään. – Puolustushallinto osana yhteiskuntaa, niin taloudellisenä, sosiaalisena kuin kulttuurisena vaikuttajana, on erittäin mielenkiintoinen tutkimuskohde. Sotilasarakentaminen ilmentää sotilaitoksen ja siviilimaailman välistä monitahois-

Kuva: SA-kuva

Kainuun Prikaatin esikuntarakennus. Suomen pisin kasarmi on 201 metriä.

Kuva: Risto Laine

1930-luvulla vaikuttavaksi tyylisuunnaksi nousi funktionalismi, jota edustaa mm. tämä autokomppanialle rakennettu kasarmi Helsingin Taivallahdessa.

Kainuun prikaatin sotilaskoti ja kuntotalo sekä asuntoalue Hoikankankaan varuskunnassa.

ta vuorovaikutusta, ja sotahistorialliset rakennukset ovat osa rakennettua kulttuuriympäristöämme ja identiteettiämme. Sotilasalueet ovat usein pitkän kehityksen tulos, ja niiden rakennuskanta saattaa olla varsin kirjavaa. Rakennuksista kuvastuu historiamme; vuoroin länsi ja vuoroin itä ja lopulta oma omaleimainen rakennustapamme.

Sotilasrakentaminen heijastelee myös kunkin aikakauden siviilirakentamista. Esimerkiksi 1910-luvulla rakennetun venäläisen punatiilisen kasarmin arkkitehtuurissa on paljon samaa kuin sitä hiukan aikaisemmassa teollisuusrakentamisessa. Funktionalismin läpimurto oli puolestaan tapahtunut **Alvar Aallon** ja **Erik Bryggmanin** ansiosta 1920-luvun lopulla, ja sotilasrakentamisessa seurattiin tarkkaavaisesti siviilisuunnittelussa liikkuneita virtauksia ja sovellettiin niitä puolustusvoimien tarpeisiin.

– Maankäyttöhankkeiden yhteydessä pääsee kurkistamaan myös tulevaisuuteen, jota on mielenkiintoista verrata Suomen menneisyyteen. Siviilikäyttöön siirtyvien kohteiden osalta muodostuu usein herkkulaisia kulttuuripoliittisia ja kaupunkisuunnittelullisia linjauksia. Joissakin tapauksissa esimerkiksi sotilaitokselle etäinen taiteiden maailma voi ammentaa voimakkaasti uuden sijoituspaikkansa, kasarmialueen menneisyydestä.

Lakkautettujen sotilasalueiden osalta omistus on räätälöity tapauskohtaisesti. Useimmiten kunta tai kaupunki on ollut voimakkaasti kehittämässä alueelle uutta käyttöä, näin esim. Koriolla, Kouvolassa ja

Vaasassa. Suuret kasarmit soveltuvat hyvin muuhunkin koulutuskäyttöön. Esimerkiksi Kuopion entisillä kasarmeilla toimii kansalaisopisto, Kouvolassa Helsingin yliopiston kääntäjänkoulutuslaitos ja Mikkelissä ammattikorkeakoulu. Oulun puukasarmeille kunnostetaan parhaillaan tiloja Hengitysliitto Heli ry:n ammatilliselle aikuiskoulutuskeskukseksi.

Linnasta linnaan

Sotahistorian kohteet ovat Ulla-Riitta Kaupille tuttuja jo vuosikymmenten takaa. Pitkä työura Museovirastossa alkoi vuonna 1970 Suomenlinnan harjoittelutyöpäikasta. – Aloitin Museoviraston edeltäjän, Muinaistieteellisen toimikunnan palveluksessa ja olin laatimassa Suomenlinnan käyttösuunnitelmaa. Sen jälkeen olen ollut mukana mm. Haminan ja Lappeenrannan restauroinnissa, Kymminlinnan käyttösuunnittelussa ja useissa sotahistorian teemaan liittyvissä kulttuurihankkeissa, kuten Sallalinjan kehittämisessä matkailukohteeksi. Voisi sanoa, että tieni on kulkenut linnasta linnaan ja viime vuodet sotilaskohteesta toiseen.

Kauppi on antanut vahvan panoksensa myös varsinaiseen Linnasta linnaan -kulttuurihankkeeseen, joka on toteutettu yhteistyössä Suomen opetusministeriön ja Venäjän federaation kulttuuriministeriön kanssa. Ruotsi-Suomi ja Venäjä taistelivat vuosisatojen kuluessa monesti toisiaan vastaan ja varustivat siksi rajojaan linnoilla ja linnoituksilta. Suomen ja Luoteis-Venäjän linnojen ja linnoitusten kulttuurimatkailu-

reitti kertoo idän ja lännen kohtaamisen historiasta. Vanhin linnoituksista on vuonna 753 valmistunut Laatokan linnoitus ja nuorin vuonna 1832 valmistunut Bomarsundin linnoitus Ahvenenmaalla.

Bomarsundin lisäksi Linnasta linnaan -hankkeeseen kuuluvat seuraavat linnoitukset Suomen puolelta: Turun linna, Savonlinna, Hämeen linna, Loviisan Svartholma, Kymminlinna-Ruotsinsalmi, Fort Slava, Hamina, Utti, Järvi Taipale, Kärnäkoski-Partakoski, Taavetti, Lappeenranta, Olavinlinna, ja Kajaanin linna. Venäjän puolella kohteita ovat mm. Pyhän Annan Kruunu, Käkisalmi, Pähkinälinna, Viipurin linna, Kaprion linnoitus, Laatokan linnoitus, Ivangorodin linnoitus, Kronstadtin linnoitus ja Pietari-Paavalin linnoitus.

Venäjän lisäksi Museovirasto osallistuu Pohjoismaiden sotahistorialliseen yhteistyöhön Nordiskt Fästningsforumissa, joka kokoontuu vuosittain kiertäen kussakin maassa. Museoväki vaihtaa kokemuksia linnoitusten ja muiden sotahistoriallisten kohteiden restauroinnista, käytöstä, matkailusta jne.

– Suomessa on paljon historiallisia sotilaskohteita, niin Ruotsi-Suomen ja Venäjän kuin itsenäisyydenkin ajalta. Kysymys on pikemminkin runsauden pulasta ja siitä, syövätkö ne toinen toisiaan vai kehittykö kullekin oma identiteetti kulttuurihistoriallisena kohteena. Kulttuurikohteiden markkinointi on osittain kuntien ja museoiden, mutta yhä enenevässä määrin myös matkailuyrittäjien harteilla, Kauppi pohtii tulevaisuuden näkymiä. ■

Puolustusvoimat palvelujen tuottajasta palvelujen tilaajaksi

– Ydintoimintoihin keskittyminen on yleinen kehityssuunta koko valtionhallinnossa. Kaikkia töitä ei kannata tehdä oman organisaation voimin. Kun tukitoiminnot hankitaan niihin erikoistuneilta palveluntuottajilta, voidaan puolustusvoimissa keskittyä entistä paremmin puolustusvoimien ydintoimintoihin eli kriisivalmiuksien harjoitteluun, sanoo ylijohtaja **Marco Krogars** puolustusministeriöstä.

Teksti: **Kirsti Helin**

PUOLUSTUSVOIMAT ON MUUTTUMASSA yhä enemmän palvelujen tuottajasta palvelujen tilaajaksi. Toimintaa tähän suuntaan ohjaavat myös vuoden 2004 puolustuspoliittisessa selonteossa asetetut henkilöstökulujen säästötavoitteet. Palkatun henkilöstön määrän tulee vähentyä 1200 henkilöllä vuoteen 2012 mennessä. Puolustusministeriö hallinnoi palvelutuotannon rakennemuutosta ja tekee päälinjaukset. Pääesikunta ja puolustusvoimien joukko-osastot toteuttavat muutokset.

– Puolustusministeriössä selvitämme yleisellä tasolla, missä toiminnoissa puolustusvoimat voisi hyödyntää ulkopuolisia palveluntuottajia eli kumppanuuksia ja missä on järkevämpää rakentaa omia palvelukeskuksia. Mitään toimialaa ei jätetä lähivuosien aikana ”kylmäksi”, Krogars lupaa.

– Puolustusvoimissa henkilöstöllä on vahva identiteetti ja asema, mikä näkyy myös järjestökentässä. Toimintojen uudelleenjärjestelyissä henkilöstön asema turvataan

aina tavalla tai toisella. Heille tarjotaan mahdollisuus siirtyä puolustusvoimissa toisiin tehtäviin ja liikkeen luovutustilanteessa siirtyä kumppanin palvelukseen vanhoina työntekijöinä.

Suurennuslasin alla ovat viime aikoina olleet erilaisten tukipalvelujen, kuten ruokahuollon, lääkintähuollon, korjaamo- ja kuljetustoiminnan, palkkahallinnon, taloushallinnon, tietohallinnon, vaatetushuollon ja kunnossapidon kustannustehokkuuden parantaminen.

– Toimintojen kustannustehokkuuden lisäksi puolustusvoimat tarvitsee tiiviimpää yhteistyötä eri hallinnonalojen ja siviilimaailman kanssa maanpuolustuksellisten valmiuksiensa kehittämiseksi. Suomalaisen yhteiskunnan turvallisuus rakentuu tule-

vaisuudessa yhä enemmän eri toimijoiden syvälliselle ja avoimelle yhteistyölle. Tieto-yhteiskunnan kriisinsietokykyyn turvaaminen edellyttää perinteisten raja-aitojen ylittämistä.

Kuva: SA-kuva

Kriisivalmius kumppanuuden ehtona

Krogars tähdentää, että kumppanuussopimuksia tehtäessä pitää aina varmistua siitä, että kumppanuusyhteistyö toimii myös poikkeusoloissa. – Tänä päivänä suuret asevoimat käyttävät ulkopuolisia palveluntuottajia hyvinkin lähellä sodankäyntiä, jopa sotilaallisten kohteiden vartiointissa. Tämä näkyi esimerkiksi Irakin sodassa.

Krogars tähdentää, että kumppanuussopimuksia tehtäessä pitää aina varmistua siitä, että kumppanuusyhteistyö toimii myös poikkeusoloissa.

Suomessa maanpuolustuksen lähtökoh-
tana on, että puolustusvoimilla pitää olla
rauhan aikanakin sodankäynnin perusval-
mius. Kriisiaikana valmiutta täydennetään
niin henkilöstön kuin materiaalin osalta ja
turvaututaan moniin yhteiskunnan palve-
luihin.

– Pitää kuitenkin tiedostaa, että ma-
teriaalitoimitusten osalta toimimme nyky-

ään osana kansainvälisiä logistiikkaketjuja.
Sellainen perinteinen ajattelu, että Suomi
voisi varastoida mittavassa määrin tuot-
teita niin sanotusti pahan päivän varalle,
on jo aika unohtaa. Kriisivalmiuden yllä-
pitämiseksi tarvitsemme kumppanuuksia
eri toimialoilla, ja kumppanuusajattelun
tarkoituksena onkin rakentaa toimivat yh-
teistyömallit rauhan aikana, Krogars perus-

telee. – Tähän vaikuttaa myös se realiteetti,
että yritykset ovat yhä enemmän kansain-
välisessä omistuksessa, eikä yritysten tukea
maanpuolustuksen käyttöön saada niin
helposti lainsäädäntöteitse kuin ennen.
Monikansallisiin yrityksiin ei voida sovel-
taa pakkokeinoja.

Krogars esittää, että myös puolustus-
tarvikkeiden kulloinenkin varastointitarve

– Selvitämme missä toiminnoissa puolustusvoimat voisi hyödyntää ulkopuolisia palveluntuottajia ja missä on järkevämpää rakentaa omia palvelukeskuksia. Mitään toimialaa ei jätetä lähivuosien aikana ”kylmäksi”, ylijohtaja Marco Krogars puolustusministeriöstä sanoo.

pitäisi miettiä tarkkaan. – Kuinka paljon kannattaa pitää varastoissa vanhenemassa aseita, ammuksia ja räjähteitä, jotka aiheuttavat kiinteitä kustannuksia. Puolustusvoimat varastoi edelleen erittäin paljon, mikä on perua kylmän sodan aikakaudelta. Voisi olla järkevämpää rakentaa sellaiset logistiset järjestelmät, joilla voidaan tarvittaessa nopeasti täydentää varastoja tehtyjen sopimusten mukaisesti. Euroopan yhdentymisen on luonut tähän uudenlaiset edellytykset.

Useita kumppanuushankkeita

Ulkopuolisia palveluntuottajia on tulossa ainakin lääkintähuoltoon, ja tarkasteltavana ovat myös korjaamo- ja kuljetustoiminta sekä tietohallinto. Ruokahuollon osalta on Haminan varuskunnassa jo käynnissä vuoteen 2007 ulottuva pilottiprojekti, jolla selvitetään ruokahuoltopalveluiden tuottamista ja kustannustasoa yksityisen yrityksen kanssa toteutettavana kumppanuushankkeena.

Lääkintähuollon uuteen kokonaisratkaisuun kuuluu, että erikoissairaanhoidon liittyvät palvelut ostetaan sairaanhoitopiireiltä, mutta peruslääkintähuollosta vastaa edelleenkin pääosin oma henkilöstö varuskunnissa. Keskussotilassairaala Tilkka lopettaa toimintansa tämän vuoden aikana, ja Lahteen perustetaan uusi Sotilaslääketieteen keskus, jonka painopiste on sotilaslääketieteen tutkimuksessa ja koulutuksessa. – Paikalliset tarpeet vaihtelevat ja säätelevät myös sitä, kuinka lääkintähuolto kussakin varuskunnassa järjestetään. Järjestelyjen lähtökohtana on, että lääkintähuol-

lon palvelut pitää saada myös kriisiaikana, Krogars korostaa.

– Myös tietohallinnossa on osa-alueita, jotka voitaisiin hoitaa ulkopuolisin voimin, kuten esim. verkkoympäristön ylläpito. Pieni askel tähän suuntaan on jo otettu vuokraamalla kännykät ulkopuoliselta toimittajalta.

Yksi iso tukipalvelu puolustusvoimille ovat kuljetuspalvelut, jotka työllistävät noin 600 henkilöä. Parhaillaan on käynnissä useita pilottihankkeita, joilla arvioidaan kuljettajakoulutukseen, ajoneuvojen huoltoon ja katsastukseen, kuljetuskaluston hankintaan ja omistamiseen sekä polttoaineen jakeluun liittyvien toimintojen hankkimista ulkopuolisilta palveluntuottajilta. – Erilaisia toimintamalleja selvitetään ja tiedustellaan teollisuuden intressejä ja kustannustasoa hoitaa korjaamo- ja kuljetustoiminnan tukipalveluja.

Omat palvelukeskukset kumppanuuden rinnalle

Toinen kehityssuunta on puolustusvoimien tukipalvelujen keskittäminen omiin osamis- ja palvelukeskuksiin. Ensimmäisinä palvelukeskuksina aloittavat puolustusvoimien ruokahuolto ja puolustusvoimien palkkahallinto. Ruokahuollon Esikunta sijoittuu Kuopioon ja aloittaa toimintansa vuoden 2006 alussa. Krogars toteaa, että asia on saanut suhteettomankin paljon julkisuutta, sillä Kuopioon sijoittuu vain noin 30 henkilöä koko ruokahuollon 800 henkilöstä. – Ruoka valmistetaan jatkossakin lähellä asiakkaita varuskuntien muonituskeskuksissa. Merkittävin muutos on, että ruokahuoltoa johdetaan jatkossa yhtenä kokonaisuutena, jolloin hankinnat voidaan tehdä entistä tehokkaammin. Voimme nyt myös vertailla Haminassa ulkoistetun ja oman keskitetyn ruokahuollon toimivuutta ja kustannustehokkuutta.

Puolustusvoimien palkkahallinto on keskitetty Hämeenlinnassa toimivaan palvelukeskukseen 1.3.05 alkaen. Palkkahallinnon Palvelukeskus hoitaa koko puolustusvoimien henkilöstön, 17 500 henkilön, palkanmaksun ja siihen liittyvät henkilös-

töhallinnon tehtävät. Keskus toimii tilaaja-tuottajamallin pohjalta nettobudjetoituna laitoksena siten, että palveluista saatavat tuotot kattavat niistä aiheutuneet kustannukset. Palvelukeskus on Pääesikunnan alainen sotilaslaitos, ja sen toimintaa ohjaa Pääesikunnan henkilöstöosaston päällikkö. Palvelukeskuksessa työskentelee noin 60 palkkahallinnon asiantuntijaa.

Rakennuslaitos palvelukeskusten edelläkävijänä

– Puolustushallinnon rakennuslaitoksen jo vuodesta 1994 lähtien toteuttama nettobudjetointimalli on osaltaan toiminut

Parhailaan selvitetään teollisuuden kiinnostusta ja kustannustasoa hoitaa korjaamoja ja kuljetustoiminnan tukipalveluja.

Kuva: SA-kuva

Peruslääkintähuolto hoidetaan jatkossakin pääosin omalla henkilöstöllä.

esimerkkinä palvelukeskuksia perustettaessa, Krogars sanoo. – Henkilöstökulujen lisäksi puolustuskiinteistöistä maksettavat vuokrat ja ylläpitokulut ovat toinen suuri kustannuserä puolustusvoimille, joten kiinteistöhallinnon kustannustehokas hoitaminen on tärkeää. Infrastruktuurilla on kaiken kaikkiaan hyvin suuri merkitys puolustusvoimien toiminnassa. On tarkkaan mietittävä, miten kulloisetkin päätökset vaikuttavat kokonaisuuteen ja mitkä ovat niiden vaikutukset kustannuksiin. Rakennuslaitoksen asiantuntijuutta tarvitaan, jotta maanpuolustukselliset näkökohdat toteutuisivat puolustusvoimien kiinteistöhankeissa.

Aika ajoin on käyty keskustelua hallinnon organisoinnista: pitäisikö rakennuslaitoksen olla osa puolustushallintoa – niin kuin nykyisin – vai osa puolustusvoimia. Mielestäni tärkeämpää olisi kuitenkin keskustella siitä, mikä on rakennuslaitoksen rooli. Onko se tilaaja vai tuottaja. Itse olen ihastunut tilaaja-tuottajaideologiaan ja toivon, että Puolustushallinnon rakennuslaitoksesta kehittyisi entistä enemmän palvelujen tilaaja ja että sen oman tuotannon määrä olisi pienempi. Asioita ei voida kuitenkaan muuttaa kertarysäyksellä, mutta pitää olla selkeät tavoitteet, joita kohti edetään hallitusti. ■

Avointa ja suunnitelmallista viestintää

– Viestinnän avoimuus on yksi keskeisistä periaatteistamme, korostaa puolustusvoimien viestintäjohtaja **Ossi Kervinen**. – Viestintäkulttuurin pitäminen avoimena ja läpinäkyvänä on nykypäivää. Sotasalaisuudet ovat asia erikseen. Myös maineenhallinta on tärkeä osa viestintää. Puolustusvoimien hyvä maine syntyy kuitenkin hyvien tekojen ja suunnitelmallisen viestinnän kautta, eikä sitä voi rakentaa millään ”imagopläjäyksillä”.

Teksti: **Kirsti Helin** Kuva: **Risto Laine**

PÄÄESIKUNNAN VIESTINTÄOSASTO OHJAA JA KEHITTÄÄ koko puolustusvoimien viestintää niin rauhan aikana kuin poikkeusoloissakin. Osaston päällikön virka muutettiin vuoden 2002 alussa siviiliviraksi, ja tehtävään nimitettiin YLE:n pitkäaikainen radiotoimittaja ja ulkomaantoimituksen esimies, yhteiskuntatieteiden maisteri **Ossi Kervinen**. Arvostusta puolustusvoimien viestinnältä ei puutu, sillä viestintäosasto on suoraan Pääesikunnan päällikön alainen osasto, ja viestintäjohtaja kuuluu Pääesikunnan johtoryhmään.

Viestintäosastolla on 20 vakituista työntekijää, ja lisäksi Ruotuväki-lehden toimituksessa ja verkkosivujen ylläpidossa avustaa 10–15 asepalvelustaan suorittavaa varusmiestä kerrallaan. Lehdistöiedotteiden laatiminen, toimittajien kyselyihin vastaaminen ja asiantuntijoiden välittäminen tiedotusvälineiden haastateltaviksi ovat osaston päivittäistä työarkia. Viime ajat viestintäosastoa on pitänyt kiireisenä turvallisuus- ja puolustuspoliittisesta selonteosta tiedottaminen.

Maankattava viestintäorganisaatio

Pääesikunnan viestintäosaston lisäksi puolustusvoimissa toimii tiedottajia eri puolilla maata, eri puolustushaarojen esikunnissa ja joukko-osastoissa. Osa on siviilejä ja osa sotilaita. Pääesikunnan viestintäosasto on tiiviissä yhteydessä aluetiedottajiin mm. puolustusvoimien verkkosivujen osalta. Tiedottajat kokoontuvat kerran vuodessa yhteisille koulutuspäiville, jolloin käydään läpi puolustusvoimien viestintään liittyviä

asioita ja annetaan ajankohtaista viestintäkoulutusta.

Poikkeusoloissa viestintää tehostetaan isolla joukolla reserviläisiä. – SA-organisaatiomme edustaa maan parhainta viestintäosaamista. Poikkeusolojen viestintäorganisaatioon kuuluu pitkän linjan toimittajakonkareita, suurten suomalaisten yhteisöjen viestintäjohtajia, viestinnän professoreita ja markkinoinnin asiantuntijoita. Poikkeusoloissa viestintäkeskukset perustetaan Pääesikunnan lisäksi alueellisten organisaatioiden esikuntiin. Poikkeusolojen viestintäorganisaatio on luotu parin viime vuoden aikana, ja ensi kerran sitä päästiin testaamaan valtakunnallisessa Aalto 2004-pääsotaharjoituksessa, Kervinen kertoo.

– Puolustusvoimissa on kautta aikojen ulkoinen tiedottaminen hoidettu hyvin, ja armeijalla on aina ollut hyvät yhteydet tiedotusvälineisiin. Päivittäisen mediapalvelun lisäksi pidämme säännöllisesti yhteyttä toimittajiin ja järjestämme erilaisia viiteryhmätilaisuuksia medialle ja elinkeinoelämän viestintävastaaville. Lisäksi viestintäosasto järjestää toimittajille vuosittain viestintäkurseja, miestoimittajille kertausharjoituksina ja naistoimittajille vapaaehtoisina harjoituksina. Viiden päivän harjoituksessa perehdytään turvallisuuspolitiikkaan, maanpuolustukseen ja puolustusvoimien toimintaan.

Informointia, arkivistintää, kiinnittämistä ja maineenhallintaa

Vuoden 2004 alussa puolustusvoimille laadittiin ensimmäinen viestintästrategia.

Samalla vaihtui tiedotusosaston nimi viestintäosastoksi. – Nimi vaihdettiin siksi, että työemme ei ole enää pelkästään ulospäin suuntautuvaa tiedottamista. Teemme viestinnän kentässä paljon muutakin, Kervinen korostaa.

Viestintästrategiassa viestinnän tehtävät on jaettu neljään osa-alueeseen: informointi eli tiedottaminen, arkivistintä eli toimintojen tukeminen, henkilöstön kiinnittäminen eli perehdyttäminen ja neljäntenä alueena puolustusvoimien maineenhallinta eli profilointi.

Viestinnän painopistealueiden määrittelyn lisäksi strategiaan on kirjattu viestinnän vastuut. Käytännössä asianomistajat suunnittelevat itse viestintää ja panevat asiat alulle. Tiedottajat astuvat kuvaan viestinnän suunnittelun ja toteuttamisen yhteydessä, ja viestinnän seuranta on jälleen pitkälti asianomistajien vastuulla.

Henkilöstölle tieto ensimmäiseksi

– Puolustusvoimien toimintaa koskevista asioista pitäisi ehdottomasti tiedottaa ensimmäiseksi henkilöstölle. On todella ikävää, kun henkilöstö on saanut lukea heitä koskevista asioista tiedotusvälineistä.

Kervinen on harmissaan siitä, että turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon tiedot vuotivat ennen aikojaan julkisuuteen.

– Puolustusvoimien viestintäkulttuurin pitäminen avoimena ja läpinäkyvänä on nykypäivää. Sotasalaisuudet ovat asia erikseen, sanoo puolustusvoimien viestintäjohtaja **Ossi Kervinen**.

HALUATKO MEIKIT TALON PUOLESTA VAI MUITA MIELENKIINTOISIA TYÖSUHDE-ETUJA?

Töitä hyville osaajille niin sotilas- kuin siviilitehtävin. Ehkä myös sinulle? Katso lisää koulutus- ja uramahdollisuuksista www.mil.fi

Tee työtä, jolla on tarkoitus.
www.mil.fi

Työnantajakuvan kirkastamisella tähdätään pitkälle tulevaisuuteen.

– Pääsimme tiedottamaan selonteosta vasta kun poliittiset päätökset oli tehty ja virallinen asiakirja oli olemassa. Sitä ennen media oli kuitenkin ehtinyt jo kirjoittaa ja spekuloida palstakaupalla varuskuntien lakkauttamisista. Toivonkin, että Suomessa mentäisiin tiedottamisessa Ruotsin malliin. Siellä puolustusvoimien komentaja kertoo puolustusvoimien tavoitteet jo siinä vaiheessa kun selonteko menee poliittisten päättäjien käsiteltäväksi.

– Kun selonteon lopulliset päätökset oli tehty ja asiakirja oli julkaistavissa, tiedotettiin siitä viestinnän periaatteiden mukaan ensin aamulla omalle välle ja vasta iltapäivällä julkiselle sanalle. Uuden verkkoviestinnän ansiosta puolustusvoimien komentaja saattoi tiedottaa selonteon päätöksistä koko henkilöstölle samanaikaisesti. Samoin toimittiin selonteon täytäntöönpanosta tiedotettaessa.

Puolustusvoimien sisäisessä tietoverkossa toteutettu webcasting-lähetys toimi paitsi reaaliajassa myös vuorovaikutteisesti. Esikunnilla, laitoksilla ja joukko-osastoilla oli mahdollisuus lähettää sähköpostissa kysymyksiä selonteosta Pääesikunnan asian tuntijoille, jotka olivat suorassa lähetyksessä vastaamassa niihin. Lähetyspaikat oli sijoitettu joukko-osastojen elokuvateattereihin ympäri maata. – Tällaisella uuden tekniikan mahdollistamalla viestinnällä saavutetaan hyviä tuloksia. Kahdensuuntainen viestintä toimii ja kysymyksiä tuli enemmän kuin pystyimme ottamaan vastaan. Webcasting toteutettiin yhteistyössä Puolustusvoimien Tietotekniikkalaitoksen ja webcasting-lähetyskeskityksen erikoistuneen yrityksen kanssa, Kervinen kertoo.

Profilointia, yhtenäistä ilmettä ja toimintatapaa

Puolustusvoimien rekrytointikampanja toteutettiin tänä vuonna viidennen kerran yhteishankkeena Pääesikunnan henkilöstöosaston kanssa. Mainostoimiston tekemien kampanjoiden avulla on pyritty herättämään nuorten kiinnostus puolustusvoimia kohtaan työnantajana ja luomaan mielikuvaa miehille ja naisille soveltuvista monipuolisista työtehtävistä. Teemoina on ollut mm. työtehtävien monipuolisuus, hyvä ilmapiiri ja mielenkiintoiset tuotteet.

Viestintäosaston käytävälle on koottu näytteitä puolustusvoimien uudesta graafisesta ilmeestä, jota Ossi Kervinen tyytyväisenä esittelee.

Kampanjat on toteutettu television, radion, printtimainonnan, verkkosivujen ja sisäisen viestinnän avulla.

Kervinen toteaa tyytyväisenä, että pitkäjänteinen profilointi alkaa kantaa hedelmää. – Tutkimusten mukaan puolustusvoimien maine työnantajana on parantunut selvästi. Puolustusvoimat sijoittui seitsemännelle sijalle teknisen alan opiskelijoiden keskuudessa ja oli 50. kaupallisen alan opiskelijoiden keskuudessa.

Vaikka vuoden 2004 selonteko asetti vaatimuksen 1200 henkilötyövuoden vähentämiseksi, puolustusvoimat jatkaa rekrytointiaan. Työnantajakuvan kirkastamisella tähdätään pitkälle tulevaisuuteen. Arvioiden mukaan puolustusvoimien palveluksesta eroaa tai lähtee eläkkeelle 6600 henkeä vuoteen 2012 mennessä. Tarvitaan uutta osaamista muuttuvien toimintojen, teknisen kehityksen ja uusien osaamisalueiden tarpeisiin.

Puolustusvoimien visuaalista ilmettä on myös uudistettu laajalla rintamalla. Uudet graafiset elementit ovat tulleet vähitellen painotuotteisiin, asiakirjoihin ja verkkosivuille, aina käyntikorteista talojen opasteisiin. Myös Ruotuväki-lehti on saanut uuden ulkoasun.

– Yhtenäisen visuaalisen ilmeen rakentaminen on ollut valtavan suuri hanke, jo-

ta viestintäosastollamme on vetänyt majuri **Sami Aarnio**. Yhdenmukaisuuden lisäksi eri puolustushaarojen ja joukko-osastojen ilmeessä näkyy niiden oma identiteetti, niiden perinteiset värit ja tunnukset. Graafisen ohjeistuksen avulla uutta ilmettä toteutetaan puolustusvoimien eri yksiköissä.

– Seuraava iso hanke on sähköisen viestinnän kehittäminen. Kehittämishanke on hyväksytty, ja sen tavoitteena on verkkoviestinnän parantaminen sekä internetin, intranetin ja mahdollisen extranetin osalta. Tavoitteena on, että jokaisesta joukko-osastosta voidaan samalla toimitusjärjestelmällä kirjoittaa suoraan verkkoon. Yhtenäinen viestinnän johtamisjärjestelmä takaa sen, että kaikilla puolustusvoimien yksiköillä on mahdollisuus saada reaaliajassa samaa tietoa ja toimia samojen tiedottamisperiaatteiden mukaan. Näin myös puolustusvoimien johdolle voidaan antaa viestinnälliset tiedot reaaliaikaisesti.

– Sähköisen viestinnän kehittämiseen liittyy myös kansalaisten sähköisen asiain kehittämisen. Selvitämme siihen liittyviä kysymyksiä: kuinka erilaiset asiakirjat ja lomakkeet voidaan lähettää verkon kautta ja kuinka asevelvollisuus- ja reserviläisasioita voidaan hoitaa verkossa, Kervinen luettelee. Uusia haasteita ja työskäkaa siis riittää puolustusvoimien viestinnässä. ■

Nimitysuutisia

Sirkku Suominen on nimitetty keskusyksikköön asuntoasioiden hoitajaksi 16.10.2004 alkaen.

Rakennusinsinööri **Merja Kurppa** on nimitetty projekti-insinööriksi 1.1.2005 alkaen keskusyksikköön rakennuttamisen vastuualueelle.

Ympäristö- ja terveysinsinööri AMK **Nina Kokko** on nimitetty jätehuoltoasian-tuntijaksi 1.1.2005 lukien ylläpidon vastuualueelle.

Diplomi-insinööri **Anh Thu Tran Minh** on nimitetty vesihuoltosinsinöörin äitiys-lomasijaiseksi 1.1.–31.12.2005 ylläpidon vastuualueelle.

Maire Rautiainen on nimitetty toimistopäälliköksi Kainuun alueelle Kajaanin aluetoimistoon 1.1.2005 alkaen.

Sirkku Suominen

Merja Kurppa

Arkkitehti **Johanna Keränen** on nimitetty projektiarkkitehdiksi 10.1.2005 alkaen keskusyksikköön rakennuttamisen vastuualueelle.

Pertti Nevanperä on nimitetty sähkösuunnittelijaksi Hämeen alueelle Hämeenlinnan aluetoimistoon 1.2.2005 alkaen.

Jonna Lintala on nimitetty keskusyksikköön arkistosuunnittelijaksi 1.2.2005 alkaen.

Kuisma Meskus on nimitetty LVI-vastaavaksi Kainuun alueelle Haapajärven palvelupisteeseen 14.2.2005 alkaen.

Virpi Pimiä on nimitetty siivoustyönjohtajaksi Hämeen alueelle Lahden paikallistoimistoon 1.3.2005 alkaen.

Jussi Puhalainen on nimitetty rakennusinsinööriksi Itä-Suomen alueelle Kouvolan paikallistoimistoon 14.3.2005 alkaen.

Nina Kokko

Anh Thu Tran Minh

Maire Rautiainen

Johanna Keränen

Pertti Nevanperä

Jonna Lintala

Kuisma Meskus

Virpi Pimiä

Jussi Puhalainen

Tunnustusta hyvästä työstä

Eija-Liisa Heikkilälle on myönnetty Helsingin varuskunnan levyke tunnustuksena pääkaupungin varuskunnan hyväksi tehdystä arvokkaasta ja tunnollisesta työstä. Asuntosihtööri Eija-Liisa Heikkilä on toiminut Puolustushallinnon rakennuslaitoksen Santahaminan toimistossa 1.5.1990 alkaen.

Esimiehille johtamiskoulutusta

Rakennuslaitoksesta 20 esimiestä aloittaa elokuussa 2005 johtamisen erikoisammattitutkintokoulutuksen (JET). Koulutukseen osallistuu kiinteistöjen esimiehiä, siivouspäälliköitä, sähköpäälliköitä, rakennusvalvojia ja palveluvastaavia eri toimipisteistä ympäri maata.

Koulutus toteutetaan nyt toista kertaa aikuiskoulutukseen erikoistuneen Amiedun kanssa. Opetushallituksen määrittelemä, näyttötutkintoon tähtäävä JET-koulutus kestää puolitoista vuotta. Sen tavoitteena on kehittää esimiesten osaamista johtamisen eri osa-alueilla ja syventää liiketoiminnallista tietämystä. Johtamistaitojen kehittämisenä pyritään entistä parempaan asiakaspalveluun ja työyhteisön hyvinvointiin.

Koulutus toteutetaan monimuoto-opetuksena, johon sisältyy lähiopetuspäiviä, ohjattua etäopiskelua ja työssäoppimista. Koulutuksen aikana kukin osallistuja suunnittelee ja toteuttaa jonkin rakennuslaitoksen toimintaan liittyvän kehittämisprojektin, jonka hän esittelee osana tutkinnon näyttöä tammi-helmikuussa 2007.

Kotisivut avattu

Rakennuslaitos avasi kotisivunsa 1.4.2005 osoitteessa www.phrakl.fi. Verkkosivujen tavoitteena on tarjota asiakkaille ja muille sidosryhmille tietoa rakennuslaitoksen palveluista ja toiminnasta sekä tukea rakennuslaitoksen imagoa. Sivuilta kuvataan puolustuskiinteistöihin liittyvät palvelut ja sieltä löytyvät rakennuslaitoksen yhteystiedot paikkakunnittain. Ajankohtaista-palstalla on tietoa mm. uusista rakennushankkeista ja historiaosuudessa kuvataan rakennuslaitoksen kehittymistä maan suurimmasta arkkitehtitoimistosta ja rakennusliikkeestä puolustusvoimien asiantuntijaorganisaatioksi. Rakennuslaitoksen toimintakertomus, henkilöstölinjapäätös ja Muuriankkuri-lehdet löytyvät sivuilta pdf-muodossa.

Sivuilta on linkit puolustusministeriön ja puolustusvoimien, rakennuslaitoksen kumppanien sekä pohjoismaisten vastaavien puolustushallinnon organisaatioiden sivuille. Sivuilta pääsee myös Netra – Valtionhallinnon internetraportointipalveluun, joka on Valtiokonttorin tuottama avoin valtionhallinnon raportointipalvelu.

Kotisivujen ylläpidosta vastaa suunnittelija **Minna Terho** rakennuslaitoksen keskusyksiköstä, sivujen sisällön on toimittanut Viestintätoimisto Princeps Oy, grafiikan on suunnitellut Morning Digital Design Oy ja sivujen teknisen toteutuksen on tehnyt Dokumenta Oy.

Help desk kiinteistöhoidon työkaluksi

Rakennuslaitoksen Helsingin aluetoimistossa on otettu käyttöön kiinteistöhoidon help desk -järjestelmä. Järjestelmän avulla voidaan asiakkailta vastaanottaa keskitetysti kiinteistöihin liittyviä vikailmoituksia ja palvelupyynnöitä joko puhelimitse tai sähköpostitse. Santahaminassa sijaitsevaan valvomoon on keskitetty vikailmoitusten lisäksi myös kiinteistö- ja turvavalvonta sekä saariston sähköverkon kaukokäyttö- ja valvontajärjestelmä. Järjestelmä toimii puolustusvoimien sisäisessä verkossa.

– Valvomoon tulleista vikailmoitus- ja palvelupyynnöistä annetaan työ määräykset vastuuhenkilöille, ja tehdyt ilmoitukset ja korjaukset kirjautuvat yhteiseen tietokantaan kyseisen rakennuksen huoltohistoriaan. Järjestelmässä asiakas voi myös itse seurata vian korjauksen etenemistä. Raporttien mukaan keskimääräinen vasteaika työn aloitukseen on 0,44 päivää ja työn valmistumiseen 4,77 päivää, kertoo aluejohtaja **Aki Toivonen**.

Rakennuslaitos Puolustus ja Turvallisuus 2005 -messuilla

Puolustushallinnon rakennuslaitos osallistuu omalla osastollaan Puolustus ja Turvallisuus 2005 -messutapahtumaan. Neljännet valtakunnalliset kokonaisuuspuolustuksen messut järjestetään 9.–11.9.2005 Tampereen messukeskus Pirkkahallissa. Entiset Maanpuolustussessut laajenevat, ja samalla tapahtuman nimi muuttuu. Puolustus ja Turvallisuus 2005 kuvaa Suomen ulkoista ja sisäistä turvallisuutta. Messujen suojelijana toimii tasavallan presidentti **Tarja Halonen**.

Messutapahtuma antaa kansalaisille kuvan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisesta ja esittelee puolustusvoimien ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen lisäksi laajasti yksilön turvallisuutta. Puolustusvoimien ja maanpuolustusjärjestöjen lisäksi messuille osallistuvat rajavartiolaitos, monet sisäministeriön alaiset yksiköt sekä yritykset, jotka ovat puolustusvoimien yhteistyökumppaneita ja toimivat turvallisuuteen kuuluvalla liiketoiminta-alueella. Messutapahtuman pääjärjestäjä on Tampereen Messut Oy.

Rakennuslaitos osallistui myös edellisille maanpuolustussessuille, jotka järjestettiin Jyväskylässä vuonna 2002. Silloin messukävijöitä oli kolmen päivän aikana yhteensä 15 000. Puolustus ja Turvallisuus 2005 -tapahtumasta on tarkoitus rakentaa suuri Suomen ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden katselmus, joka kiinnostaa niin nuoria kuin vanhoja, niin siviilejä kuin sotilaitakin. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen osallistumista messuille koordinoi **Margit Antikainen**.

Rakennuslaitos sähköiseen taloushallintoon

Puolustushallinnon rakennuslaitos sähköistää taloushallinnon prosessit kokonaisuudessaan vuoden 2005 aikana.

Rakennuslaitos siirtyi vuonna 2002 valtion ensimmäisten tilivirastojen joukossa laskujen sähköiseen käsittelyyn ja kierrättämiseen osana Valtiokonttorin johtamaa Paperiton kirjanpito -hanketta. Seuraavana vuonna siirryttiin talous- ja palkkahallinnon virallisten raporttien sähköiseen raportointiin. Maksuliikenneaineistot on arkistoitu sähköisesti vuoden 2005 alusta lukien, ja samalla siirryttiin muistiotositteiden sähköiseen kierrätykseen ja arkistointiin.

Verkkolaskujen vastaanotosta on tehty sopimus Elma Oyj:n kanssa, ja tällä hetkellä aktivoidaan toimittajia siirtymään verkkolaskujen käyttöön. Talouspäällikkö **Ritva Peuran** mukaan tavoitteena on saada ensi vaiheessa 30–35 % ostolaskuista verkkolaskuina. – Paperiset ostolaskut skannataan järjestelmäämme, ja siinä käytämme apunamme ulkopuolista skannauspalvelua. Ryhdymme myös itse laskuttamaan verkon kautta, ja sitä varten on käynnissä verkkolaskutusprojekti.

PALVELUKORTTI

Toiveesi välittyvät meille tällä palvelukortilla.

- Lähettäkää minulle Muurianskuri-lehti
- Poistakaa nimeni lehden postitusrekisteristä
- Yhteystietoni ovat muuttuneet
- Mielenpiteeni lehdestä tai ajatuksia sisällöstä

Nimi _____

Katuosoite/PL _____

Postinumero ja -toimipaikka _____

Organisaatio _____

Tehtävä/yksikkö, osasto _____

Uusi osoitteeni _____

Osoitemuutos on voimassa _____

alkaen. _____

Mielenpiteeni ja vinkkejä Muurianskuri-lehdestä _____

Postita kuponki osoitteeseen Puolustushallinnon rakennuslaitos, Muurianskuri-lehti, PL 199, 00131 Helsinki
faksaa se numeroon (09) 181 21050
tai lähetä sähköposti: kirsti.helin@princeps.fi.

Puolustushallinnon rakennuslaitos

Kotisivut: www.phrakl.fi
Sähköpostiosoitteemme ovat muotoa
etunimi.sukunimi@phrakl.fi

Keskusyksikkö

Unioninkatu 8, PL 199
00131 Helsinki
puhelinvaihe (09) 181 211 11,
faksi (09) 181 210 50
aluejohtaja Jyrki Ipatti

Uudenmaan alue

Helsingin aluetoimisto
Rakennus D34
00860 Helsinki
puhelin (09) 181 448 11
faksi (09) 181 410 50
aluejohtaja Aki Toivonen

Hämeen alue

Hämeenlinnan aluetoimisto
PL 307
13131 Hämeenlinna
puhelin (03) 181 0111
faksi (03) 181 401 15
aluejohtaja Matti Leppänen

Länsi-Suomen alue

Turun aluetoimisto
Heikkilän kasarmi
20810 Turku
puhelin (02) 181 0111
faksi (02) 181 255 80
aluejohtaja Reima Johansson

Keski-Suomen alue

Jyväskylän aluetoimisto
41160 Tikkakoski
puhelin (014) 181 0111
faksi (014) 181 5565
aluejohtaja Pekka Karelo

Itä-Suomen alue

Mikkelin aluetoimisto
Korkialampi
50150 Mikkeli
puhelin (015) 181 0111
faksi (015) 181 3370
aluejohtaja Tapio Laitinen

Kainuun alue

Kajaanin aluetoimisto
PL 630
87601 Kajaani
puhelin (08) 181 6111
faksi (08) 614 1486
aluejohtaja Sakari Hukkanen

Lapin alue

Sodankylän aluetoimisto
PL 5
99601 Sodankylä
puhelin (016) 181 5111
faksi (016) 181 2709
aluejohtaja Yrjö Heiniemi

Rakennuslaitos toimii puolustusvoimien asiantuntijaorganisaationa:

- kokonaistaloudellisesti tehokkaimmat kiinteistöjen ylläpito- ja energiapalvelut
- strategisissa kohteissa oma palvelutuotanto ja erityisosaaminen
- markkinoiden parhaat palvelut
- investointien suunnittelussa ja toteutuksessa vahva maanpuolustusintressi
- tehokas kiinteistötietohallinto
- puolustusvoimat voi keskittyä ydintehtäviinsä ja omistaja investointien rahoittamiseen sekä kiinteistöjen kehittämiseen.

